

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

Pomen dvojezične šole za ohranjanje vitalnosti madžarske narodne skupnosti

Vodja: dr. Mojca Medvešek

Sodelavci: dr. Sonja Novak Lukanović, dr. Katalin Munda Hirnök, dr. Attila Kovács

Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

št. pogodbe: C3330-18-431032

Obdobje trajanja: 2018

Poročilo o opravljenem delu v okviru strokovno-razvojne naloge

Za časovno obdobje od 1.1.2018 – 29.11.2018

- Priprava opisa aktualnega stanja in teoretičnih izhodišč
- Komunikacija z ravnateljicami šol glede pridobitve njihovega dovoljenja za izvedbo ankete med učenci.
- Obisk ravnateljic Dvojezične OŠ Lendava I, Dvojezične OŠ Genterovci, Dvojezične OŠ Dobrovnik, Dvojezične OŠ Prosenjakovci in predstavitev namena strokovno-razvojne naloge ter dogovor o izvedbi ankete med učenci in starši v začetki šolskega leta 2018/2019.
- Izdelava vprašalnika za učence.
- Izdelava vprašalnika za starše.
- Seznanitev vodstva DOŠ z pripravljenimi vprašalniki za učenec in starše.
- Komunikacija z vodstvi šol o vsebini vprašalnikov in poteku anketiranja
- Prevodi vprašalnikov za učence in starše v madžarski jezik
- Razmnožitev vprašalnikov
- Obisk ravnateljic Dvojezične OŠ Lendava I, Dvojezične OŠ Genterovci, Dvojezične OŠ Dobrovnik, Dvojezične OŠ Prosenjakovci razdelitev vprašalnikov ter dogovor o izvedbi ankete med učenci in starši v mesecu oktobru oz. novembru 2018.
- Prezem izpolnjenih vprašalnikov.
- Vnos in urejanje zbranih podatkov iz anket v SPSS.

Po členu 7. pogodbe št. 3330-18-431002 je Inštitut dolžan podati poročila skupaj z zahtevkom do konca novembra 2018.

Končna študija bo posredovano naročniku po končanem projektu, torej januarja 2019.

Vsebina

1. Uvod	4
2. Kako razumemo vlogo šole pri ohranjanju vitalnost narodne skupnosti?	5
3. Metodološka izhodišča	7
4. Prostorska poselitev in demografska struktura madžarske narodne skupnosti v Sloveniji	8
4.1 Teritorij narodno mešanega območja v Prekmurju.....	8
4.2 Demografska struktura prebivalcev narodno mešanega območja	10
5. Pravna zaščita madžarske narodne skupnosti in madžarskega jezika.....	15
6. Dvojezična vzgoja in izobraževanje	17
6.1 Oris zgodovinskega razvoja dvojezične vzgoje in izobraževanja v Prekmurju.....	17
6.2 Organizacija vzgoje in izobraževanja in aktualna situacija na narodno mešanem območju v Prekmurju	22
6.2.1 Predšolska vzgoja.....	24
6.2.2 Osnovna šola	31
6.2.4 Srednja šola	34
6.2.5 Organizacija učenja madžarskega jezika izven narodno mešanega območja	38
7. Izsledki že izvedenih raziskav.....	41
8. Izsledki raziskave	43
7. Literatura	44
PRILOGA	48

1. Uvod

V vsaki narodni skupnosti je jezik temeljni instrument komunikacije in ima močno simbolno vlogo povezovanja. Na drugi strani je tudi izkazovalec različnosti v odnosu do pripadnikov drugih narodnih skupnosti, ki ne govore istega jezika. Predvsem pa jezik igra vlogo statusnega obeležja in pregrade.

Šola je ena izmed treh domen (družina, šola in delovno mesto) rabe manjšinskega jezika, ki so povezane z najpomembnejšimi vidiki posameznikovega življenja in imajo večjo težo pri ohranjanju manjšinskega jezika in posredno manjšinske skupnosti. Ob tem, da se jezikoslovci (Edwards 1985, 75; Fishman 1990, 23) strinjajo, da šola sama ne more »rešiti« manjšinskega jezika, pa je njegovo vključevanje v izobraževalni proces pomembno za dvigovanje statusa manjšinskega jezika v družbi in s tem dvigovanje samozvesti manjšine (Kaufmann 2006, 2437). Zagotavljanje kakovostnega manjšinskega (dvojezičnega) izobraževanja predpostavlja kontinuirano spremljanje uresničevanja izobraževalnih, jezikovnih in socializacijskih ciljev ter učinkov v družbenem okolju.

Dvojezično izobraževanje je bilo v Prekmurju uvedeno leta 1959 in od takrat je doživelo kar nekaj vsebinskih in organizacijskih modifikacij. Model dvojezičnega izobraževanja, ki je uveljavljen v Prekmurju, spada med dvosmerne modele ohranjanja dveh jezikov in se izvaja na predšolski, osnovnošolski in srednješolski ravni. Njegova glavna značilnost je, da imata oba jezika status učnega jezika in predmeta. Oba jezika sta enakovredna pri sporazumevanju med poukom in zunaj njega ter pri delovanju šole na ustni in pisni ravni. Model dvojezične vzgoje in izobraževanja v Prekmurju je zastavljen tako, da izpolnjuje predvsem pet med seboj povezanih (jezikovnih) ciljev: 1. slovenskim otrokom omogoča enakovredno izobraževanje v slovenskem jeziku; 2. pripadnikom madžarske narodne skupnosti zagotavlja izobraževanje v madžarskem jeziku; 3. z učenjem jezika širše družbene skupnosti usposablja pripadnike madžarske skupnosti za izobraževanje tudi zunaj narodno mešanega območja; 4. razvija sporazumevalne sposobnosti mladine slovenske narodnosti v madžarskem jeziku; 5. učence seznanja z zgodovino in kulturo obeh narodov (Nečak Lük 1986). Drugi cilji in pogoji, ki zagotavljajo uspešno uresničevanje nalog dvojezične šole, so navedeni v Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (2018), Izvedbenih navodilih za izvajanje programa dvojezične osnovne šole (2016), Izvedbenih navodilih za dvojezično izvajanje izobraževalnega programa dvojezična slovensko-madžarska gimnazija (2011) in Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011). Tako organizirana šola nadgrajuje dvojezičnost, ki je v Prekmurju že dolgo življenjska izkušnja prebivalcev in pripravlja podlago za uresničevanje institucionalne dvojezičnosti.

V okviru študije nas je zanimalo, kakšna so stališča oziroma percepcije učencev in njihovih staršev v dvojezičnih osnovnih šolah o tem, ali dvojezična šola uresničuje prej omenjene jezikovne cilje, ki so pomembni zlasti za madžarsko narodno skupnost. Pridobili smo mnenja in percepcije staršev ter učencev o tem, ali dvojezična šola predstavlja ustrezno možnost za izobraževanje v maternem jeziku tako za manjšino kot tudi za večino in ali model dvojezične vzgoje in izobraževanja uspešno razvija sporazumevalne sposobnosti vseh učencev ne glede na njihovo etnično pripadnost in s tem zagotavlja madžarskemu jeziku enakopraven status.

2. Kako razumemo vlogo šole pri ohranjanju vitalnosti narodne skupnosti?

Pri ugotavljanju vitalnosti narodne skupnosti si lahko pomagamo z modelom etnolingvistične vitalnosti (Giles, Bourhis in Taylor 1977). Giles, Bourhis in Taylor v okviru teorije o etnolingvistični vitalnosti¹ opredeljujejo vitalnost narodne skupnosti kot lastnost, ki skupini omogoča, da obstaja, se obnaša in razvija kot posebna in aktivna kolektivna entiteta v medetničnih odnosih.

Družbeni položaj skupine ali posameznika lahko pride do izraza le ob primerjavi z drugimi skupinami ali posamezniki.² Posameznikova družbena identiteta (in del njegovega samopojmovanja) je opredeljena s pozitivnim ali negativnim vrednotenjem članstva v neki skupini. Pripadnike dominantnih skupin njihovo članstvo navdaja s ponosom, zato imajo oblikovano pozitivno družbeno identiteto in so zadovoljni s svojim položajem ter obstoječim stanjem, ravno obratno lahko velja za pripadnike nedominantnih skupin. Socialno psihološki procesi, ki se odvijajo v medetničnih odnosih, so v veliki meri odvisni od stopnje vitalnosti etničnih skupnosti v stiku. Torej se pripadniki etnične skupnosti, ki ima šibko kolektivno vitalnost v medetničnih odnosih, vedejo drugače kot posamezniki, katerih skupina ima močno vitalnost. To lahko pomeni, da ima skupnost s šibko vitalnostjo manjše možnosti ohranitve kot distinktivna etnična skupnost v primerjavi z skupnostjo, ki ima močno vitalnost (prim. Giles 1977).

Izobraževalni sistem je pomemben dejavnik socializacije, eden izmed dejavnikov, ki prenašajo z ene generacije na drugo prevladujočo kulturo v določenem času, prostoru in sistemu. Hkrati je izobraževalni sistem močan ideološki aparat,³ ki omogoča kreacijo abstraktne identifikacije,⁴ zato ga moramo obravnavati v zgodovinskem kontekstu, kot integralni del političnih in ekonomskih struktur družbe. Izobraževalni sistem ima torej dvojno vlogo: a) Vključuje ideološko komponento oblikovanja posameznika v lojalnega državljana. To v večetničnem okolju pomeni, da izobraževalni sistem omogoča prenos različnih kulturnih, vrednostnih sistemov in jezikov ter s tem sprejemanje in

¹ Teorija o etnolingvistični vitalnosti je oblikovana ob upoštevanju Gilesove teorije o jezikovnem prilagajanju in Tajfelove teorije o medskupinskih odnosih in sodi v repertoar socialno psiholoških pristopov (Giles, Bourhis in Taylor 1977).

² Medetnični odnosi se ne odvijajo v praznem prostoru, temveč v konkretnih družbenih okoljih in razmerah, ki jih opredeljuje skupek družbenih dejavnikov. Zato je za razumevanje narave in razvoja medetničnih odnosov nujno potrebna analiza družbenih okoliščin ekonomske, politične, socialne in zgodovinske narave. Pri tem moramo upoštevati, da so objektivni pogoji, ki opredeljujejo odnose med etničnimi skupinami, vedno povezani s subjektivnimi percepcijami, stereotipi in vrednostnimi sistemi posameznikov. Tako lahko medetnične odnose v celoti razumemo samo, če obravnavamo tudi subjektivni opis (stališča in percepcije posameznikov) družbene realnosti.

³ Eden pomembnih ciljev splošnega šolstva je tudi homogenizacija prebivalstva na določeni ravni, kar je bilo z zgodovinske perspektive utemeljeno na filozofiji, da je samo homogenizirana skupina konkurenčna in zmožna preživetja.

⁴ Množični, uniformni izobraževalni sistem oblikuje abstraktno identifikacijo s kategorijo ljudi s katerimi se posameznik v svojem življenju ne bo nikoli srečal. Hkrati omogoča veliko ljudem, da se naučijo kulturnih značilnosti etnične skupnosti, ki ji pripadajo. Množično izobraževanje je učinkovita pomoč za oblikovanje standardizirane materializacije kulture, ki je bistvenega pomena za legitimacijo etnične identitete (Eriksen 1993).

spoštovanje etnične oziroma kulturne raznolikosti. b) Omogoča pridobivanje ustreznega znanja in poklicnih kvalifikacij, torej profiliranje delovne sile, ki zadošča ekonomskim zadevam.

Pripadniki manjšinskih narodnih skupnosti morajo imeti zagotovljene možnosti za izobraževanje v maternem jeziku.⁵ Brez tega so v neenakopravnem položaju, saj so prikrajšani za pomemben dejavnik, ki prispeva k medgeneracijski etnični kontinuiteti. Formalen obstoj možnosti izobraževanja v manjšinskem jeziku pa ni vedno zadosten pogoj. Obstajajo namreč velike razlike med posameznimi oblikami in vsebinami t. i. dvojezičnega izobraževanja. Tudi če ima manjšinska etnična skupnost **Napaka! Zaznamek ni definiran.** dejansko zagotovljeno izobraževanje v manjšinskem jeziku na celotni vertikali (od vrtca do univerzitetnega izobraževanja) v svojem etničnem jeziku, lahko večina to uporabi kot sredstvo manipulacije. S tem mislimo na privilegirano mesto, ki ga lahko ima v šolskem sistemu kultura in jezik večine, na ideološko vsebino pouka ter na šolsko strukturo. S šolskim sistemom lahko večina manjšini posreduje svoje vrednote, ideologije, norme, predsodke itd. Lahko se zgodi, da izobraževalni sistem s svojo ideološko usmerjenostjo celo prispeva k nereprodukciji jezika, če se med starši izoblikuje prevladujoče prepričanje, da učenje manjšinskega jezika ne prispeva k družbeni oziroma ekonomski mobilnosti otrok. Zaradi tega je bistvenega pomena, da so v izobraževalnem sistemu deležni učenja jezika in kulture manjšinske etnične skupnosti pripadniki večine in manjšine.

⁵ Konec 20. stoletja je bilo zaznati nov trend v izobraževanju, ki je usmerjen predvsem v naraščanje zanimanja za večjezičnost ter multikulturnost in je posledica političnih usmeritev v Evropi. Dvojezične šole postajajo vedno zanimivejša ponudba, saj zadovoljujejo poglobitvo vodilo staršev, ki je skrb za dobro izobrazbo otrok.

3. Metodološka izhodišča

Čeprav se v študiji osredotočamo pravzaprav predvsem na proučevanje percepcij učencev in njihovih staršev o tem, ali dvojezična šola predstavlja ustrezno možnost za izobraževanje v maternem jeziku tako za manjšino kot za večino, ali model dvojezične vzgoje in izobraževanja uspešno razvija sporazumevalne sposobnosti vseh učencev ne glede na njihovo narodno pripadnost in s tem zagotavlja madžarskemu jeziku enakopraven status, se pri tem ne moremo izogniti pregledu tudi nekaterih objektivnih dejavnikov, kot so zgodovinski kontekst, demografska in prostorska značilnosti Prekmurja, pravna ureditev in aktualna organizacija izobraževanja.

Stališča oziroma percepcije učencev in njihovih staršev o tem, ali dvojezična šola uresničuje predvidene jezikovnih in socializacijske cilje, ki so pomembni zlasti za madžarsko narodno skupnost smo ugotavljali s pomočjo kvantitativnega pristopa, torej s pomočjo anket izvedenih med učenci in starši.

Izdelali smo dva dvojezična vprašalnika, enega za učence in enega za starše.

Vprašalnik za učence vključuje 15 vprašanj zaprtega tipa. Vprašalnik za starše pa vključuje 22 vprašanj, od katerih je eno vprašanje odprtega tipa, ostala vprašanja pa so zaprtega tipa.

V mesecu oktobru smo izvedli anketo med učenci 7., 8. in 9. razredov Dvojezične OŠ Lendava I, Dvojezične OŠ Genterovci, Dvojezične OŠ Dobrovnik, Dvojezične OŠ Prosenjakovci ter anketo med njihovimi starši.

Učenci		
šola	Število učencev v 7., 8. in 9. razredu	Število izpolnjenih anket učencev
DOŠ Genterovci	27	26
DOŠ Dobrovnik	23	22
DOŠ Prosenjakovci	21	20
DOŠ Lendava I	167	148
skupaj	238	216

Starši	
šola	Število izpolnjenih anket staršev
DOŠ Genterovci	22
DOŠ Dobrovnik	18
DOŠ Prosenjakovci	19
DOŠ Lendava I	112
skupaj	171

4. Prostorska poselitev in demografska struktura madžarske narodne skupnosti v Sloveniji

Prekmurje, in s tem narodno mešano območje, delno zaradi naravno geografskih značilnosti, obmejne in periferne lege in delno zaradi družbeno-zgodovinskih okoliščin, sodi med manj razvita območja Slovenije. Narodno mešano območje meri 65 km², zajema 8 vasi na severnem in 22 vasi na južnem predelu, ter mesto Lendava.

4.1 Teritorij narodno mešanega območja v Prekmurju

Narodno mešano območje vključuje naselja v okviru petih občin.

Občina Hodoš/Hodos je zaživela leta 1999, obsega 18,1 km² in spada med najmanjše slovenske občine. Ima dve naselji: Hodoš – Hodos in Krplivnik – Kapornak in je v celoti narodnostno mešano območje. V 1. člen občinskega statuta je zapisano: »Občina Hodoš/Hodos Község je samoupravna lokalna skupnost ustanovljena z zakonom na območju naslednjih narodnostno mešanih naselij: Hodoš – Hodos, Krplivnik – Kapornak.«⁶

Občina Šalovci meri 58 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 121. mesto. V 2. členu občinskega statuta je zapisano: »Del območja občine, v katerem živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti je narodnostno mešano. Narodnostno mešano območje obsega naselje Domanjševci – Domonkosfa.«⁷

Občina Moravske Toplice meri 145 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 46. mesto. V 1. člen občinskega statuta piše: »... V naseljih Čikečka vas – Csekefa, Motvarjevci – Szentlászló, Pordašinci – Kisfalu, Prosenjakovci – Pártosfalva in Središče – Szerdahely živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti.«⁸

Občina Dobrovnik/Dobrovnak meri 31 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 175. mesto. V 2. členu občinskega statuta piše: »Del območja občine, na katerem živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti je narodnostno mešano. Narodnostno mešano območje zajema naselji Dobrovnik – Dobronak in Žitkovci – Zsitkóc.«⁹

Občina Lendava/Lendva meri 123 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 51. mesto. V 1. členu občinskega statuta piše: »Občina Lendava je samoupravna lokalna skupnost ustanovljena z zakonom na območju naslednjih naselij: Banuta/Bánuta, Benica, Čentiba/Csente, Dolga vas/Hosszúfalu, Dolgovaške gorice/Hosszúfaluhegy, Dolina pri Lendavi/Völgyifalu, Dolnji Lakoš/Alsólakos, Gaberje/Gyertyános, Genterovci/Göntérháza, Gornji Lakoš/Felsőlakos, Hotiza, Kamovci/Kámaháza, Kapca/Kapca, Kot/Kót, Lendava/Lendva, Lendavske gorice/Lendvahegy, Mostje/Hidvég, Petišovci/Petesháza, Pince/Pince, Pince Marof/Pince major, Radmožanci/Radamos,

⁶ Statut Občine Hodoš (Uradni list RS, št. 84/2011).

⁷ Statut Občine Šalovci (Uradni list RS, št. 38/2006).

⁸ Statut Občine Moravske Toplice (Uradni list RS, št. 35/2014).

⁹ Statut Občine Dobrovnik (Uradni list RS, št. 35/2007).

Trimlini/Hármasmalom, Brezovec del. Narodnostno mešano območje občine na katerem živijo tudi pripadniki madžarske narodne skupnosti obsega navedena naselja razen naselij Benica, Hotiza in Brezovec del.«¹⁰

Število in delež Madžarov v občinah na narodnostno mešanem območju, 1971-2002

občina		1971	1981	1991	2002
Dobrovnik Dobronak	skup. št. preb.	1.790	1.690	1.561	1.301
	št. Madžarov	1.104	1.019	931	616
	% Madžarov	61,47	60,30	59,64	47,35
Hodoš Hodos	skup. št. preb.	601	495	459	356
	št. Madžarov	479	360	248	159
	% Madžarov	79,70	72,73	54,03	44,66
Lendava Lendva	skup. št. preb.	12.328	12.613	12.322	11.151
	št. Madžarov	6.209	6.026	5.323	3.917
	% Madžarov	50,37	47,78	43,20	35,13
Mor. Toplice	skup. št. preb.	7.709	7.236	6.798	6.151
	št. Madžarov	646	691	514	351
	% Madžarov	8,38	9,55	7,56	5,71
Šalovci	skup. št. preb.	2.877	2.584	2.147	1.718
	št. Madžarov	366	318	244	169
	% Madžarov	12,72	12,30	11,38	9,83

Viri:

Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Prebivalstvo po narodni pripadnosti - naselja in občine. Ljubljana, SURS, 2002, <http://www.stat.si/popis2002>.

Statut Občine Hodoš, Uradni list RS, št. 84/11.

Statut Občine Šalovci, Uradni list RS, št. 38/06.

Statut Občine Moravske Toplice, Uradni list RS, št. 35/14.

Statut Občine Dobrovnik, Uradni list RS, št. 35/07.

Statut Občine Lendava, Uradni list RS, št. 75/10.

Vsebina: MIRAN KOMAC
Zemljevid: ZMAGO DROLE
© INV Ljubljana, SI, 2003

¹⁰ Statut Mestne Občine Lendava (Uradni list RS, št. 26/1999, 119/2000, 69/2002, 55/2010, 75/2010).

4.2 Demografska struktura prebivalcev narodno mešanega območja

Demografski razvoj posameznih etničnih skupnosti je odvisen od političnih, socialnih in ekonomskih dejavnikov ter zgodovinskega razvoja v prostoru, tradicij in običajev. Na drugi strani pa dejavniki, kot so številčnost, starostna struktura, spolna struktura prebivalstva, način poselitve, koncentracija prebivalstva (razmerje med številom manjšinskega in večinskega prebivalstva)¹¹ lahko vplivajo na formiranje etnične identitete posameznikov in posledično tudi skupinsko identiteto na obravnavanem območju. Število pripadnikov etnične skupnosti je eden od pomembnih dejavnikov, ki opredeljuje življenjsko sposobnost in možnosti za uveljavitev zagotovljenih pravic posamezne skupnosti.

Procesi, kot so globalizacija, regionalizem, povezovanje v Evropski uniji ter konkretni ekonomski, politični in socialni dejavniki v posameznih okoljih spreminjajo družbene okoliščine, v katerih narodne (etnične) manjšine bivajo, in v skladu s tem se spreminja vsebina etničnosti in tudi motivi za formiranje narodne (etnične) pripadnosti tej ali oni skupnosti. Posledično imajo nekatere narodne (etnične) skupnosti močno vitalnost in se uspešno ohranjajo, medtem ko vitalnost drugih narodnih (etničnih) skupnosti slabi. Kaj se dogaja z madžarsko narodno skupnostjo na narodno mešanem območju v Prekmurju?

Pri ugotavljanju številčnosti določene etnične populacije običajno uporabljamo podatke statističnih popisov. Pri čemer je treba ob interpretaciji popisnih podatkov upoštevati, da so podatki popisov sicer koristen, niso pa v celoti zanesljiv vir in ne bi smeli biti zadosten indikator številčnega stanja pripadnikov etnične skupnosti v državi. Kljub pomanjkljivostim imajo uradna štetja prebivalstva zaradi dejavnikov, kot so celostni zajem prebivalstva, časovno opredeljen zajem štetja na vsem ozemlju, prednost pred drugimi oblikami štetja. Popisovanje prebivalstva, ki naj bi statistično prikazalo število pripadnikov etničnih manjšin ter s tem njihov poselitveni teritorij, pa ima vedno tudi političen značaj, ki se je pogosto kazal predvsem v težnji ugotoviti kar se da homogene etnične situacije. Prav vprašanje narodnostnega ali jezikovnega štetja je pogosto stvar politične manipulacije. Manipulacije v smislu vpliva politike na števne kriterije in na izvedbo štetja ali celo način, kako so objavljeni izsledki štetja.

Popisni podatki v Sloveniji v povojnem obdobju, od popisa leta 1953 naprej kažejo, da število Madžarov postopno zmanjšuje.

¹¹ Etnična skupnost, katere pripadniki živijo strnjeno na nekem teritoriju in so vključeni v vsakdanje verbalno komuniciranje, kar jim omogoča vzdrževanje občutkov solidarnosti, se lažje ohranja in razvija kot dinamična etnična skupnost, v primerjavi s skupnostjo, katere člani živijo razpršeni po širšem območju (Driedger in Church 1974).

Tabela 1: Statistični podatki o številu pripadnikov madžarske narodne skupnosti med leti 1953 in 1991 v Republiki Sloveniji

narodna pripadnost	1953		1961		1971		1981		1991	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
celotna populacija v Sloveniji	1.466.425	100	1.591.523	100	1.727.137	100	1.891.864	100	1.965.986	100
Madžari	11.019	0,75	10.498	0,66	9.785	0,56	9.496	0,5	8.503	0,43

*Obseg ozemlja v času popisa se razlikuje od obsega ozemlja pri kasnejših popisih.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

V popisih prebivalstva po drugi svetovni vojni (1948–1991) je bilo upoštevano prebivalstvo s stalnim prebivališčem v Sloveniji, kar pomeni, da se je med prebivalstvo Slovenije štelo osebe, ki so izjavile, da imajo v naselju popisa stalno prebivališče, ne glede na to, ali so bile ob popisu začasno odsotne. Leta 2002 so spremenili metodologijo popisa, tako, da kot prebivalci Slovenije niso več upoštevane osebe, ki imajo v Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, vendar že več kot eno leto prebivajo v tujini. Poleg tega je bilo v popisu 2002 prvič upoštevano tudi trajanje prebivanja v Sloveniji, tako so kot prebivalce Republike Slovenije šteli tudi tiste priseljene osebe, ki v Sloveniji prebivajo vsaj eno leto, ne glede na to, ali imajo v Sloveniji prijavljeno prebivališče.¹²

Tabela 2: Število oseb, ki so v času posameznega popisa (1971, 1981, 1991) imele začasno ali stalno prebivališče v Sloveniji, vendar že več kot eno leto prebivajo v tujini

leto	1971	1981	1991
Slovenija – skupaj	48.086	53.483	52.631
Madžari	842	719	503

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2003.

Tabela 3: Statistični podatki o številu pripadnikov madžarske narodne skupnosti med leti 1971 in 2002 v Republiki Sloveniji, preračunani po metodologiji popisa leta 2002.

narodna pripadnost	1971*		1981*		1991*		2002	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
celotna populacija v Sloveniji	1.679.051	100	1.838.381	100	1.913.355	100	1.964.036	100
Madžari	8.943	0,53	8.777	0,48	8.000	0,42	6.243	0,32

* Podatki popisa so preračunani po metodologiji iz popisa 2002.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2003.

¹² Za relevantno primerjavo med popisom prebivalstva 2002 in prejšnjimi popisi je bilo potrebno podatke o prebivalstvu Slovenije v popisih 1971, 1981 in 1991 preračunati tako, da so bile osebe, ki so v času posameznega popisa začasno prebivale v tujini odštete od skupnega števila prebivalstva.

Tabela 4: Število prebivalcev v Sloveniji, ki so za materni jezik navedli madžarščino v popisu leta 1991 in 2002

materni jezik	1991*		2002	
	Št.	%	Št.	%
madžarščina	8.720	0,5	7.713	0,4

* Podatki popisa 1991 so preračunani po metodologiji iz popisa 2002.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2003.

Na rabo jezika v družinah vpliva tudi rast števila etnično mešanih zakonov. Popisni podatki iz leta 1991 so pokazali na opazno razliko med rabo madžarščine v etnično mešanih družinah in etnično homogenih (madžarskih) družinah. V etnično mešanih družinah naj bi se v največji meri kot pogovorni jezik uporabljala slovenščina, medtem ko je bila v etnično homogenih (madžarskih) družinah madžarščina kot pogovorni jezik neprimerno bolj prisotna (Več o tem Medvešek 2003, 79-82). Etnično mešani zakoni so pogosto označeni kot pomemben dejavnik, ki vpliva na zmanjševanje števila pripadnikov manjšine. Funkcionalna in dvostranska dvojezičnost, ki je prisotna v Prekmurju, naj bi omilila asimilacijsko težnjo etnično mešanih zakonov. Kljub temu je iz izsledkov analize vzorca, zajetega v mestu Lendava leta 1992,¹³ razbrati, da se približno 60 % anketirancev, ki izhajajo iz etnično mešanega zakona, opredelilo za pripadnike večinskega naroda, za Slovence.

Tabela 5: Število in delež Madžarov in Slovencev (opredeljenih po narodnosti) v občinah Lendava, Dobrovnik, Hodoš, Šalovci in Moravske Toplice za leto 2002

	Leto 2002*						
	skupaj	Slovenci		Madžari		drugi	
	Št.	Št.	%	Št.	%	Št.	%
občina Lendava	11.151	5.653	51	3.917	35	1.581	14
občina Dobrovnik	1.307	549	42	616	47	142	11
občina Hodoš	356	161	45	159	45	36	10
občina Šalovci	1.718	1.493	87	169	10	56	3
občina Moravske Toplice	6.151	5.542	90	351	6	258	4
skupaj	20.683	13.398	65	5.212	25	2.073	10

* Za popis leta 2002 nam je uspelo dobiti podatke o številu prebivalcev glede na narodnost samo za občine, ne pa tudi po naseljih, zato ne moremo izračunati števila madžarskega prebivalstva na narodno mešanem območju.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2003

Predstavniki madžarske manjšine so ob rezultatih popisa 2002 kot enega ključnih razlogov za upadanje števila Madžarov v popisnih statistikah izpostavili »enodimenzionalen« pogled na narodnostno pripadnost oziroma pomanjkanje možnosti, da se posamezniki opredelijo za več kot eno oziroma dvojno narodno pripadnost.

¹³ Treba je spomniti, da vzorca, ki je bil zajet v raziskavo, zaradi njegove specifičnosti (omejenost na mestno okolje), ni mogoče posplošiti na celotno narodno mešano območje. Vir: Nečak Lük, Albina, (s sodelavci) (1992): Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Lendava/Lendva: primerjalna analiza elementov narodne identitete prebivalstva na stičnih območjih obmejnih regij Slovenije, Avstrije, Italije in Madžarske.

V Sloveniji je podatke o maternem jeziku in narodni pripadnosti prebivalstva še vključeval popis iz leta 2002, ki je bil zadnji tradicionalni popis. Vsi naslednji popisi prebivalstva so bili registrski popisi, kar pomeni da se teh podatkov ni več zbiralo.¹⁴ To pomeni, da po tem obdobju nimamo več podatkov o narodni pripadnosti in maternem jeziku prebivalcev Slovenije.

Naslednji popis prebivalstva leta 2011 je bil registrski in niti ni več vključeval vprašanj o narodni pripadnosti, maternem jeziku ali verski pripadnosti.

Podatki o številu Madžarov na celotnem območju Republike Slovenije ponujajo samo še volilni imeniki. Ob tem, da so v volilni imenik vpisanih prebivalci starejši od 18 let.

Volitve v Državni zbor	Volilni imenik je bilo vpisanih
2004	6.564 volivcev, s potrdilom pristojnega organa je glasovalo še 28 volivcev
2008	7.063 volivcev, s potrdilom pristojnega organa je glasoval še 1 volivec
2011, predčasne volitve	6.661 volivcev, s potrdilom pristojnega organa so glasovali še 3 volivci
2014, predčasne volitve	6.184 volivcev, s potrdilom pristojnega organa so glasovali še 3 volivci
2018, predčasne volitve	5.952 volivcev, s potrdilom pristojnega organa je glasovalo 10 volivcev

V drugi polovici prejšnjega stoletja se je povečal delež pripadnikov madžarske skupnosti, ki so se odselili izven narodno mešanega območja. Od leta 1961 pa do leta 1991 se je delež Madžarov, ki živi zunaj narodnostno mešanega območja in zunaj Prekmurja, povečal s 5,7 % na 10,2 % (Komac, Zupančič in Winkler 1999). Leta 2002 je zunaj narodno mešanega območja živelo že 17 % prebivalcev, ki so se ob popisu opredelili kot Madžari.

Območje ob slovensko madžarski meji je opredeljeno kot območje trajne depopulacije. Po večini kazalnikov je Pomurje, del katerega je tudi narodno mešano območje, ena izmed demografsko najbolj ogroženih regij v Sloveniji. O tem pričajo statistični podatki in geografske raziskave, ki sta jih med drugimi opravila Olas (1973, 1978, 1985) in v novjšem času Josipovič (2004) (Več o tem Horvat 2009). Zaradi slabše gospodarske razvitosti in prevlade primarnega sektorja, ki je precej nedobičkonosen vedno več prebivalcev, tudi pripadnikov madžarske skupnosti išče delo in boljše življenjske razmere v drugih krajih, kjer pa pravna zaščita ne omogoča enake ravni varstva manjšinskih pravic.

Statistični podatki¹⁵ kažejo, da je starostna struktura madžarskega prebivalstva v primerjavi s celotno populacijo v Sloveniji izrazito neugodna. Starostna piramida skupnosti, ki ima širši zgornji kot spodnji del, pa tudi v prihodnje nakazuje trend upadanje števila njenih pripadnikov. Čeprav

¹⁴ Slovenija je v letu 2011 izvedla registrski popis. To pomeni, da so se obdelali zgolj podatki (o prebivalstvu, gospodinjstvih in stanovanjih), vsebovani v obstoječih podatkovnih registrih (administrativnih in statističnih virih), in da se drugi podatki, kot so npr. etnična pripadnost, jezik in verska pripadnost prebivalstva, niso zbirali.

¹⁵ Statistični letopis Republike Slovenije, Ljubljana, 1992.

ostarevanje ni zgolj problem madžarskega prebivalstva, je pri njem bolj očitno. Josipovič (2004, 87–101) ugotavlja povezanost rodnosti z nekaterimi socioekonomskimi značilnostmi prebivalstva v Prekmurju. Tako imajo nekoliko manjšo rodnost območja z višjim deležem Madžarov in območja z višjo izobrazbeno sestavo prebivalstva. Za Pomursko regijo in tudi občine, ki vključujejo narodno mešano območje velja upadanje števila prebivalcev, ki je posledica predvsem nizke rodnosti in visoke umrljivosti ter odseljevanja v druge slovenske regije in tujino.

5. Pravna zaščita madžarske narodne skupnosti in madžarskega jezika

Celovita pravna zaščita madžarske (in italijanske) narodne skupnosti je urejena z Ustavo RS v členih 5., 11., 61., 62., 64. in 80. V Ustavi se je Republika Slovenija opredelila za »*pozitiven koncept varstva manjšin*«, katerega temeljna značilnost je, da pravni sistem ne jamči le zaščite pripadnikom manjšin v primeru neupravičenega in protipravnega poseganja v njihove v ustavi in zakonodaji zagotovljene pravice, ampak zahteva aktivno vlogo države in njenih institucij pri zagotavljanju pogojev za njihovo uresničevanje. Pomembna značilnost pozitivnega koncepta zaščite manjšine, kakor je zapisan v slovenski ustavi, je tudi dvojna *individualna in kolektivna narava* posebnih pravic etničnih manjšin.

V slovenski ustavi sta obe manjšini, madžarska in italijanska, poimenovani kot *avtohtoni narodni skupnosti*, država »varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti« (Ustava RS, čl. 5). Pravice narodnih manjšin so zagotovljene ne glede na število pripadnikov teh manjšin, kar pomeni, da se za zagotavljanje posebnih manjšinskih pravic ne uporablja kvota. O svobodnem izražanju narodne pripadnosti govori 61. člen, pravica do uporabe jezika in pisave pa je zapisana v 62. členu ustave.

Posebne pravice avtohtone madžarske in italijanske narodne skupnosti so zagotovljene v členih 11, 64 in 80.¹⁶

V skladu z 11. členom je uradni jezik v Sloveniji slovenščina, »na območjih občin, v katerih živi italijanska in madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina in madžarščina« (Ustava RS, 11 člen).

V 64. členu je italijanski in madžarski narodni skupnosti zagotovljena pravica do svobodne uporabe narodnih simbolov. Za ohranjanje njihove identitete je zagotovljena pravica do ustanavljanja organizacij, razvijanja gospodarskih, kulturnih in znanstvenoraziskovalnih dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. Narodni skupnosti imata pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku. Zakon določa območje, na katerem je dvojezično šolstvo obvezno. Narodnim skupnostim in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojima »matičnima narodoma« in njunima državama, pri čemer država »gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic«. Na območjih, na katerih manjšini živita, »ustanovijo njuni pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne skupnosti«, ki jih lahko država pooblasti »za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti ter zagotavlja sredstva za njihovo uresničevanje«. »Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti« (Ustava RS, 64. člen). Ustava določa, da država Slovenija »gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic« (prvi odstavek 64. člena), kar pomeni, da država iz sredstev proračuna financira

¹⁶ Izhodišča in zagotovila posebnih pravic pripadnikom italijanske in madžarske skupnosti je R Slovenija zapisala že v Temeljni ustavni listini o samostojni in neodvisni R Sloveniji, ki jo je skupščina sprejela 25. 6. 1991. V drugem odstavku 3. točke je zapisano: »Italijanski in madžarski skupnosti v R Sloveniji in njenim pripadnikom so zagotovljene vse pravice iz Ustave R Slovenije in veljavnih mednarodnih pogodb.«

Ustava pa ima v preambuli zapisano, da izhaja iz Temeljne ustavne listine, kar pomeni, da je to pred in nadustavni dokument in temeljni dokument, ki ureja temeljne pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti.

delovanje dvojezičnega šolstva na narodno mešanem območju, kjer živijo pripadniki madžarske skupnosti, dvojezično poslovanje na narodno mešanem območju itd.

Manjšini imata svoja predstavnika v Državnem zboru Republike Slovenije. V skladu z 80. členom se v državni zbor »vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti« (Ustava RS, čl. 80). Narodni skupnosti sta torej neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru.

Nadalje je položaj in način uresničevanja pravic madžarske (in italijanske) narodne skupnosti opredeljen (konkretiziran) še v področnih zakonih, v drugih predpisih, odlokih in statutih občin na narodnostno mešanih območjih, v drugih pravnih aktih, v meddržavnih pogodbah ali sporazumih¹⁷ ter v mednarodnih konvencijah, ki jih je ratificirala Republika Slovenija.¹⁸

Izhodišče varstva madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji predstavljata pojma narodnostno mešano območje in sistem kolektivnih/posebnih pravic, ki jih država »podeljuje« pripadnikom narodnih skupnosti ne glede na število manjšinskega prebivalstva na narodnostno mešanem območju. Vse pravice madžarske skupnosti pa niso vezane samo na narodno mešano območje. Med pravice, ki jih pripadniki narodnih skupnosti lahko uresničujejo tudi zunaj narodno mešanega območja je Republika Slovenija uvrstila pravico pripadnikov narodnih skupnosti do vpisa v posebni volilni imenik narodnosti za izvolitev poslanca narodnosti v državni zbor, tudi če ne živijo na narodnostno mešanem ozemlju, in pravico do učenja jezika narodnih skupnosti zunaj narodnostno mešanega ozemlja (Komac 2002, 17).

Potrebno je omeniti še eno pomembno posebnost: varstvo narodnih skupnosti se neposredno nanaša tudi na pripadnike večinskega naroda. Na primer, tudi pripadniki večinskega naroda so dolžni imeti dvojezične dokumente, se v javnih šolah učiti jezika in kulture manjšin, v lokalnem okolju živeti z dvojezično toponomastiko itd. (Komac 2002, 17).

¹⁷ Varstvo madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (in slovenske narodne manjšine na Madžarskem) opredeljuje poleg Pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko (1993) še dvostranska pogodba med državama – Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, MP, št. 6/93).

¹⁸ Omeniti velja dva temeljna dokumenta Sveta Evrope: Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin in Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Republika Slovenija je Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin podpisala 1. 2. 1995, ratificirala 23. 3. 1998; v Sloveniji velja od 1. 7. 1998. Določila Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin se nanašajo na italijansko, madžarsko narodna manjšina in romsko skupnost.

Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih je Slovenija podpisala 3. 7. 1997, ratificirala 19. 7. 2000, v Uradnem listu je bila objavljena 4. 8. 2000. Ob deponiranju ratifikacijskih listin 4. 10. 2000 je Slovenija izjavila, da bodo sprejeta določila veljala od 1. 1. 2001. Republika Slovenija je generalnemu sekretarju Sveta Evrope sporočila, da sta na ozemlju Republike Slovenije regionalna ali manjšinska jezika italijanski in madžarski jezik.

6. Dvojezična vzgoja in izobraževanje

6.1 Oris zgodovinskega razvoja dvojezične vzgoje in izobraževanja v Prekmurju

Po prvi svetovni vojni, v obdobju Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (Kraljevina SHS)¹⁹ je Višji šolski svet²⁰ na seji dne 30. oktobra 1919 sklenil, da je na šolah v Prekmurju, kje je večina otrok slovenske narodnosti, učni jezik slovenščina, ob možnosti, da se madžarski jezik kot neobvezen učni predmet uvede od 3. razreda naprej, če se za to prijavi vsaj 15 učencev. V prekmurskih krajih, kjer so v večini prebivali Madžari ali Nemci, je bil v šolah učni jezik madžarščina ali nemščina. Na teh »manjšinskih« šolah je bila slovenščina obvezen učni predmet od 3. razreda naprej (Ostanek 1970, 630–632). Na isti seji je bilo še sklenjeno, da se na šolah, na katerih ni mogoče poučevati v knjižni slovenščini, lahko poučuje v prekmurščini, s tem, da se od 1. razreda naprej učenci učijo knjižno slovenščino. Glede učbenikov so sklenili, da se lahko začasno uporabljajo stari učbeniki. Posledično je bil v Dolnji Lendavi na dveh meščanskih šolah učni jezik madžarščina, slovenščina pa je bil obvezen učni predmet. V Murski Soboti pa je bil učni jezik slovenščina, z neobveznim učnim predmetom nemščine ali madžarščine (Ostanek 1970, 632).

S Trianonsko pogodbo (1920) je bila narodnim manjšinam zagotovljena pravica do njihovega jezika v šolah (Nečak Lük 1981). Ministrstvo za prosveto je 1. oktobra 1920 (št. 34090) odločilo, da se v meščanskih šolah uvedejo »vzporednice«, oddelki za narodnostne manjšine, če se prijavi vsaj 30 učencev. Vidovdanska ustava, ustava Kraljevine SHS, ki jo je ustavodajna skupščina sprejela 28. junija 1921 je v 16. členu vsebovala splošno določbo o pravicah narodnih manjšin na področju izobraževanja, vendar je podrobnejše tolmačenje pogojev za poučevanje pripadnikov manjšin v njihovem materinem jeziku prepuščala zakonu (Nečak Lük 1981).

Razvoj »manjšinskega šolstva« pa se ni odvijal brez zapletov. Šolske oblasti so po letu 1924 začele odpuščati učitelje, ki niso izpolnjevali pogojev v povezavi z znanjem jezika.²¹ Na delovnih mestih so lahko ostali učitelji z maturo in opravljenim izpitom iz slovenskega jezika. Na izpraznjena delovna mesta so prišli učitelji iz drugih slovenskih krajev.²² Zaradi pomanjkanja učiteljskega kadra z ustreznim znanjem madžarščine je bil nivo pouka slabši, pa tudi možnosti za nadaljevanje izobraževanja v madžarskem jeziku ni bilo. Poleg tega vpisovanje otrok madžarske narodnosti v šole

¹⁹ Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je bila država, ki je nastala 1. decembra 1918 z združitvijo Države Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Kraljevine Srbije. 3. oktobra 1929 je bila država preimenovana v Kraljevino Jugoslavijo.

²⁰ Takrat najvišja oblast za šolstvo je bil poverjenišstvo za uk in bogočastje; kot podrejena šolska oblast je bil ustanovljen Višji šolski svet (pričel je poslovati 1. januarja 1919 in je deloval do 20. februarja 1924), ki je prevzel posle prejšnjih deželnih šolskih svetov in je neposredno upravljal srednje šole, učilišča, osnovne in meščanske šole (Ostanek 1970, 630–631).

²¹ Odpuščali pa niso samo učitelje. Mesta javnih služb (učitelji, notarji, pisarji, odvetniki, železničarji, poštni, sodni ter drugi uslužbenci) so morali zapustiti vsi, ki se niso naučili slovenskega jezika oziroma prekmurskega narečja. S tem je madžarska manjšina začela izgubljati lastno inteligenco (Nečak Lük 1981).

²² Učitelji prišleki, ki so bili nacionalno posebej občutljivi, so težko sprejemali potrebo, da se otroci madžarske narodnosti izobražujejo v maternem jeziku. Njihove težnje in težnje šolskih oblasti so bile, da bi se madžarščina poučevala kot učni predmet (Nečak Lük 1983).

z madžarskim učnim jezikom ni bilo avtomatizirano, temveč so morali starši izraziti željo, da njihovi otroci obiskujejo manjšinsko šolo. Ministrstvo za prosveto je na podlagi 16. člena ustave Kraljevine SHS, izdalo odlok (št. 32580, z dne 18. junija 1925) z navodili za odpiranje »vzporednic« za učence drugih narodnosti, če je vsaj 30 učencev druge narodnosti. Hkrati je bilo izdano še naročilo, naj uprave narodnih šol pri vpisovanju upoštevajo narodnost otrok in njihovo materinščino, saj naj bo ponekod »zaradi propagande« slovenske otroke vpisovali v manjšinske oddelke (Ostanek 1970, 633–634).²³

V tem obdobju so bile murskosoboškem okraju šole z madžarskim učnim jezikom v Domanjševcih, Hodošu in Prosenjakovcih, v lendavskem okraju pa so bile madžarske šole v Čentibi, Dobrovniku, Dolini, Dolnji Lendavi, Dolgi vasi, Gaberju, Genterovcih, Gornjem Lakošu, Kapci, Petišovcih, Motvarjevcih, Radmožancih in Zamostju. Torej 16 madžarskih šol v 16 okrajih.

Kljub formalnim mednarodnopravnim določilom o varstvu pravic manjšin, je v večini držav prevladovala asimilacijska praksa. Tako je imela tudi praksa kraljevine Jugoslavije v odnosu do narodnih manjšin raznarodovalni značaj (Petrič 1977). Omeniti večja načrtno naseljevanje primorskih Slovencev in Istranov v Prekmurju. Priseljenci so v okolici Lendave dobili na razpolago zemljo, ki je bila zajeta pri agrarni reformi. Med leti 1921 in 1940 se je v vaseh Kamovci, Dolga vas, Petišovci, Pince Marof in Benici naselilo okoli 650 kolonistov. Priseljevanje je sprožilo odpor pri domačem prebivalstvu ter povzročilo dokajšnjo stopnjo nestrpnosti med Madžari in priseljenim prebivalstvom (Janžič 1963; Göncz 1997).

Zakon o narodnih šolah, Kraljevine Jugoslavije, sprejet 5. decembra 1929 je v 45. členu določal, da se v krajih, kjer v »znatni meri« prebivajo »državljeni drugega jezika«, lahko ustanovijo za njihove otroke posebni oddelki osnovne šole. Potrebno število učencev za oblikovanje takšnega oddelka je bilo 30, oziroma izjemoma ob privolitvi ministra za prosveto, 25 učencev. Učni načrt v teh oddelkih je enak kot v drugih osnovnih šolah v državi. Učni jezik je materinščina učencev, državni jezik pa se uči kot obvezni predmet. 46. člen tega zakona je določal, da morajo otroci »državnega maternega jezika« obiskovati šole z državnim učnim jezikom, lahko pa učenci drugih narodnosti na željo staršev obiskujejo oddelke z državnim učnim jezikom. In še, da »Otroci ene narodne manjšine ne morejo obiskovati šole druge narodne manjšine«. V krajih, kjer se nahajajo šoloobvezni otroci narodnih manjšin, ki pa spričo svojega števila ne morejo imeti pouka na maternem jeziku, morajo ti otroci obiskovati šolo z državnim učnim jezikom (Flere 1929, 45–46).

Po letu 1935 je vpisovanje v šole spremljala komisija, ki je imela nalogo ugotoviti, ali sta oba starša otroka, ki naj bi obiskoval madžarsko šolo, madžarske narodnosti. Ob popisu prebivalstva leta 1931 so se številni Madžari opredelili kot Jugoslovani, pa tudi madžarski starši so postali nezaupljivi do izobraževanja v manjšinskem jeziku, zato se je vpis v madžarske oddelke precej zmanjšal. V takšnih okoliščinah se je pouk v madžarskem jeziku vse bolj krčil. Postopno so te oddelke opustili (1938/1939) in začeli uvajati slovenski učni jezik. Leta 1940/1941 so ostali oddelki z madžarskim učnim jezikom le še v Hodošu, Genterovcih in Domanjševcih.

²³ Do leta 1929 so izšli še predpisi glede vpisovanja v manjšinske oddelke in glede predmetnika na manjšinskih šolah (Ostanek 1970, 634).

V obdobju druge svetovne vojne so Madžari izvajali raznarodovalno šolsko politiko v Prekmurju. Z madžarsko okupacijo Prekmurja so se asimilacijski pritiski preusmerili z madžarske narodne manjšine na prebivalce slovenske narodnosti. Najbolj korenite spremembe je doživelo šolstvo. V šole so ponovno uvedli madžarščino. Za učitelje so bili sprejeti samo v Prekmurju rojen domačini, ki so znali madžarski jezik. Vrnili so se tudi učitelji, ki so prej službovali v teh krajih (Godeša 1997).

Po drugi svetovni vojni, v novi Jugoslaviji, je bilo načelo o enakopravnosti narodnih manjšin zapisano v ustavi Federativne ljudske republike Jugoslavije (FLRJ) leta 1946. Z zvezno in republiško ustavo (13., 21. in 25. člen) je bilo določeno, da narodne manjšine uživajo pravico in zaščito svojega kulturnega razvoja in svobodne uporabe maternega jezika. Tako določen položaj manjšin je bil tudi kazensko zavarovan z Zakonom o prepovedi izzivanja narodnega, rasnega in verskega sovraštva ter razdora (Ur. l. FLRJ, 12. 7. 1946) (Šiftar 1996, 73). Kljub formalni enakopravnosti je v začetnem povojnem obdobju obstajala težnja po asimilaciji narodnih manjšin. S priseljevanjem slovenskih družin na narodno mešano območje in prepovedjo politične dejavnosti madžarske manjšine se je nadaljevalo konfliktno ozračje med večino in manjšino. Nestrpnost prebivalcev slovenske narodnosti do Madžarov je bila posledica dogodkov iz preloma stoletja in še posebej dogodkov druge svetovne vojne, ko se je izvajala madžarizacija.

Šola za pripadnike madžarske narodnosti v Prekmurju je bila takoj po drugi svetovni vojni organizirana v madžarskem učnem jeziku, oziroma pouk je potekal v enojezični slovenskih in enojezičnih madžarskih oddelkih (Rudaš in Kolláth 2017, 65). Učni program je bil prilagojen in jim je omogočal seznanjanje s pomembnejšimi poglavji iz zgodovine in zemljepisa Madžarske. Od tretjega razreda dalje so tri ure tedensko kot učni predmet poučevali slovenski jezik. Takšna organizacija šolstva se ni pokazala kot najučinkovitejša. Glavni oviri sta bili pomanjkanje učiteljev z ustreznim znanjem madžarščine ali slovenščine in pomanjkanje ustreznih učbenikov. V tem obdobju so učbenike dobivali iz (madžarskih manjšinskih šol) Vojvodine, tam pa je potekalo tudi usposabljanje učiteljev.

V šolskem letu 1945/1946 so bili madžarski manjšinski oddelki v murskosoboškem okraju v: Čikečki vasi, Domanjševcih, Hodošu, Prosenjakovcih. V okraju Dolnja Lendava pa v: Dolnji Lendavi, Čentibi, Dobrovniku, Dolgi vasi, Dolini, Gaberju, Gornjem Lakošu, Genterovcih, Kapci, Mostju, Motvarjevcih, Pincah, Radmožancih in Petišovcih.

Učitelji, ki so se šolali v Vojvodini, učencem niso mogli posredovati tolikšnega znanja slovenskega jezika, da bi lahko nadaljevali šolanje na srednjih šolah s slovenskim jezikom, zaprtost jugoslovansko-madžarske meje pa jim tudi ni omogočala nadaljevanja izobraževanja na Madžarskem. To je bil glavni razlog za sprva postopno, pozneje pa čedalje močnejše upadanje vpisa v šole in oddelke z madžarskim učnim jezikom. Velja pa omeniti tudi »napet« odnos do madžarske in italijanske narodne skupnosti, glede na to, da z Italijo še ni bilo rešeno mejno vprašanje, Madžarska pa je bila »satelit« Sovjetske zveze, nasprotnice Jugoslavije v informbirojevskem sporu. Šele po podpisu londonskega sporazuma (5. oktober 1954), ki vključuje podlago za zaščito narodnih manjšin ter normalizaciji odnosov Jugoslavije z vzhodnoevropskimi državami po podpisu Beograjske deklaracije (2. junija 1955) so bili ustvarjeni pogoji za drugačno obravnavanje narodnih manjšin v Sloveniji

(Gabrič 2006, 156). Kljub temu so nekako po letu 1955 madžarski starši začeli svoje otroke množično vpisovati v oddelke s slovenskim učnim jezikom.²⁴

Konec petdesetih let so bile s splošno reformo šolstva v Sloveniji oziroma Jugoslaviji, ponujene zakonske možnosti za reorganizacijo izobraževalnega sistema pripadnikov madžarske (in tudi italijanske) skupnosti. Pri vpeljavi sprememb šolstva narodnih manjšin je bila slovenska oblast pod pritiski znotraj Jugoslavije; prišlo je namreč do razhajanj med stališči posameznih jugoslovanskih republik (Gabrič 2006, 157). Predvsem Srbija je nasprotovala preveč radikalnim spremembam na področju šolstva narodnih manjšin, saj bi, če bi slovenska stališča obveljala za vso državo, morala tudi sama popuščati Albancem na Kosovu, tega pa ni bila pripravljena storiti. Proti nekaterim spremembam je bila še Italija, ki se je bala zahtev po recipročnosti in ni bila pripravljena Slovencem v Italiji dovoliti toliko, kolikor so bile slovenske oblasti pripravljene dati Italijanom v Sloveniji. Ne glede na politična nasprotovanja in praktične težave (pomanjkanje dvojezičnih učiteljev, neizdelani učni načrti, pomanjkanje ustreznih učbenikov) je slovenska oblast zagovarjala zahtevo po dvojezičnosti v šolstvu in v javnosti na jezikovno oziroma narodno mešanih področjih (Gabrič 2006, 270). Snovalci modela izobraževanja na narodno mešanem območju Prekmurja so se zgledovali po dvojezičnem osnovnem šolstvu v švicarskem kantonu Graubünden²⁵ ter dvojezičnem modelu, ki je med leti 1945 in 1959 deloval na avstrijskem Koroškem (Nečak Lük 2013, 16). Še večja težava je bil odpor večinskega prebivalstva proti temu, da bi se njihovi otroci učili jezik manjšine. V največji meri so protestirali medvojni primorski kolonisti v murskosoboškem okraju (Gabrič 2006, 166). Dosežene spremembe v letu 1959 so bile velik korak naprej v uveljavljanju enakopravnosti jezikov na obeh narodno mešanih območjih v Sloveniji (Gabrič 2006, 270). Uvedba dvojezičnega izobraževanja leta 1959 naj bi omogočila pripadnikom madžarske narodne skupnosti enakopravne možnosti za nadaljnje šolanje, zaposlitev in uveljavljanje v družbi. Bistveni značilnosti dvojezične šole sta bili to, da se učenci madžarske in slovenske narodnosti šolajo v skupnih razredih in da sta slovenski in madžarski jezik učna jezika pri vseh predmetih ter hkrati tudi učna predmeta (Nečak Lük 1983).²⁶

Manjšinsko šolstvo v SR Sloveniji je bilo urejeno z Zakonom o dvojezičnih šolah in šolah z učnim jezikom narodnih manjšin leta 1962 (Ur. l. LRS, št. 13/1962). V šolskem letu 1961/1962 je te šole obiskovalo približno 2.400 učencev. Dvojezične šole so bile leta 1965 v občini Lendava v naslednjih krajih: Lendava, Pince-marof, Dolina, Čentiba, Petišovci, Genterovci, Dobrovnik, Kobilje in Gaberje. V občini Murska Sobota pa v Fokovcih, Motvarjevcih, Prosenjakovcih, Domanjševcih, Šalovcih in Hodošu (Ostaneč 1970, 639–640).

²⁴ Na različne načine so poskušali izboljšati kvaliteto pouka v šolah z madžarskim učnim jezikom. V Lendavi so vsako leto pripravili tečaje za izpopolnjevanje učiteljev v madžarskem in slovenskem jeziku. V šolskem letu 1955/1956 je bil na željo staršev uveden pouk slovenskega jezika že v 2. razredu, čeprav so smernice določale po tri ure slovenščine na teden šele od 3. razreda osnovne šole. Vendar tudi ti ukrepi niso zaustavili upadanja števila učencev v madžarskih oddelkih (Nečak Lük 1983).

²⁵ Dvojezični (imerzijski) program (Retoromanski/nemški).

²⁶ Rezultate prvega šolskega leta uresničevanja dvojezičnega šolstva je obravnavala komisija za manjšinsko šolstvo Sveta za šolstvo Slovenije, ki so jo v letu 1960 ustanovili prav zato, da bi pripravila zakonodajne spremembe na tem področju. V njej so bili zastopniki vladnega urada za manjšinska vprašanja, Sveta za šolstvo, Zavoda za napredek šolstva, Inštituta za narodnostna vprašanja in okrajev Koper in Murska Sobota. Izdelali so pravilnik o nagradah za učitelje, potrebah po novih učbenikih in sestavi predmetnika ter začeli pripravljati osnutek zakona o manjšinskem šolstvu (Gabrič 2006, 169).

Uvajanje dvojezičnega šolstva pa ni potekalo brez posameznih nasprotovanj prebivalcev narodno mešanega okolja. Leta 1970 je na pobudo 681 občanov iz Lendave in okolice Ustavno sodišče SR Slovenije odločalo o tem, ali je Zakon o dvojezičnem šolstvu iz leta 1965 usklajen z ustavo. Kot bistveno neskladje zakona z ustavo so podpisani občani navajali, da so starši in njihovi otroci slovenske narodnosti prikrajšani za osnovno pravico do izobraževanja v maternem jeziku. Ustavno sodišče je pritožbo zavrnilo. Leta 1998 je Ustavno sodišče ponovno preverjalo pritožbo treh občanov v povezavi z dvojezičnim šolstvom, ki se je nanašala na potrebe, da bi tudi v Prekmurju oblikovali tak izobraževalni sistem kot je na narodno mešanem območju Slovenske Istre. Ustavno sodišče je pritožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da so posebne zgodovinske razmere narekovale drugačen izobraževalni sistem v Prekmurju in drugačnega na območju, na katerem prebiva italijanska skupnost. Ohranitev tovrstne ureditve pa tudi pomeni spoštovanje obveznosti, ki jih je Slovenija prevzela z ratificiranjem mednarodnih pogodb (Odločba ustavnega sodišča Republike Slovenije 1998).

V desetletjih obstoja je dvojezična šola, z namenom izboljševanja in nadgradnje, doživela nekaj vsebinskih in organizacijskih sprememb v izvajanju pouka. Modifikacije so bile potrebne zaradi sprememb v etnični oziroma jezikovni strukturi razredov ter zaradi vpeljevanja novejših strokovnih dognanj o jezikovni organizaciji pouka v modelih dvojezičnega izobraževanja.²⁷

Sprva je bil temeljni namen dvojezične šole omogočiti pripadnikom madžarske skupnosti ohranjanje madžarskega jezika ter hkrati nadaljevanje izobraževanja v šolah s slovenskim učnim jezikom. Nadaljevanje šolanja na Madžarskem v povojnem obdobju ni bilo mogoče, dvojezična srednja šola pa je bila organizirana šele v osemdesetih letih. V devetdesetih je šola doživela inovacijo pouka slovenskega in madžarskega jezika kot prvega in drugega jezika. z uvedbo devetletne osnovne šole so bile oblikovane smernice za izvedbo dvojezičnega pouka (Nećak Lük 2010, 22).

Še vedno se občasno pojavljajo težnje, tudi s strani predstavnikov madžarske narodne skupnosti po reformi dvojezične šole oziroma organizaciji šole, v kateri bi bila madžarščina učni jezik, slovenščina pa bi se poučevala kot obvezni predmet, kot jezik okolja; po vzoru organizacije šole, ki jo ima italijanska skupnost (Škerl Kramberger 2018).

²⁷ Na podlagi evalvacijske študije Alojza Novaka (1970), ki je sicer potrdila učinkovitost dotedanjega dela dvojezične osnovna šole, je bila odpravljena strokovno zgrešena zahteva naj učenci dosežejo uravnoteženo znanje obeh jezikov. Več o tem: Nećak Lük, 2010, 2013.

6.2 Organizacija vzgoje in izobraževanja in aktualna situacija na narodno mešanem območju v Prekmurju

V zborniku Drug z drugim/Együtt egymásért, ki je izšel ob 50-letnici dvojezičnega šolstva v Prekmurju, je Albina Nečak Lük zapisala, da je oblikovanje, vzdrževanje in razvoj modela, dvojezično izobraževanje zahteven podvig. Pogosto se sprašuje po njegovi pedagoški učinkovitost, v ospredje pa se postavljajo tudi finančni, kadrovski in drugi organizacijski vidiki dvojezičnega šolstva (Nečak Lük 2010, 20).

Vzgoja in izobraževanje za pripadnike madžarske skupnosti je sestavni del slovenskega javnega vzgojno-izobraževalnega sistema, kar med drugim pomeni, da je za obstoj in razvoj predšolskih in šolskih ustanov dolžna skrbeti država ob sodelovanju narodnih skupnosti oziroma njunih organizacij.²⁸

Pravica do vzgoje in izobraževanja narodnih skupnosti je zapisana že v ustavi, in sicer v 64. členu »V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njuni pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in razvijanja te vzgoje in izobraževanja.«

Organizacijo ter financiranje vzgoje in izobraževanja pa opredeljuje Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2007), tako je v njegovem 3. členu zapisano: »Na območjih, kjer živijo pripadniki slovenskega naroda in pripadniki madžarske narodne skupnosti, in so opredeljena kot narodno mešana območja, se v skladu s tem zakonom in posebnim zakonom ustanavljajo dvojezični vrtci in šole, v katerih vzgojno oziroma vzgojno-izobraževalno delo poteka v slovenskem in madžarskem jeziku (dvojezični vrtci in šole)..«

Pomemben je še 41. člen zakona v katerem je zapisano, da je Samoupravna narodna skupnost soustanoviteljica javnih vrtcev oziroma šol, ki se ustanovijo za vzgojo in izobraževanje v jeziku narodne skupnosti oziroma za dvojezično vzgojo in izobraževanje. V omenjenem zakonu so opredeljeni še cilji vzgoje in izobraževanja, učni jezik, način ustanavljanja, kriteriji za ustanovitev, financiranje, nekateri pogoji za zaposlovanje itd.

Ker je šolstvo za pripadnike narodnih skupnosti sestavni del javnega izobraževalnega sistema, je tudi učni jezik vzgojno-izobraževalnih ustanov na narodno mešanem območju opredeljen v področni zakonodaji, na primer: Zakonu o vrtcih,²⁹ Zakonu o osnovni šoli,³⁰ Zakonu o gimnazijah,³¹ Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju.³²

²⁸ Sodelovanje narodne skupnosti v razvoju izobraževalnega sistema je opredeljeno v Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih (Ur. l. RS, št. 65/1994, 71/2017 – ZFO-1C), Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/2007 ... 25/2017 – ZVaj), Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/2001, 102/2007 – ZOSn-F in 11/2018).

²⁹ Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/2005 – UPB, 25/2008, 98/2009 – ZIUZGK, 36/2010, 62/2010 – ZUPJS, 94/2010 – ZIU, 40/2012 – ZUJF, 14/2015 – ZUUJFO in 55/2017).

³⁰ Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/2006 – UPB, 102/2007, 107/2010, 87/2011, 40/2012 – ZUJF, 63/2013 in 46/2016 – ZOFVI-K).

³¹ Zakon o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/2007 – UPB, 68/2017 in 6/2018 – ZIO-1).

³² Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/2006 in 68/2017).

Podrobneje vzgojo in izobraževanje na narodno mešanem območju opredeljuje Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja.³³

Model dvojezičnega izobraževanja, ki je uveljavljen v Prekmurju, spada med dvosmerne modele ohranjanja dveh jezikov. Delo v osnovnih šolah (podobno velja tudi za dvojezično srednjo šolo) temelji na dvojezičnem pouku, ki ga obiskujejo otroci različnih narodnosti in različnih maternih jezikov v skupnih oddelkih. Slovenski in madžarski jezik sta učna jezika in učna predmeta. Oba jezika sta enakovredna pri sporazumevanju med poukom in zunaj njega ter pri delovanju šole na ustni in pisni ravni.

Cilj tega modela je usmerjen k ustvarjanju razmer za enakopraven položaj madžarske skupnosti, njegov jezikovni cilj pa je pripraviti enake možnosti za rabo obeh jezikov v vseh govornih položajih, torej na vseh področjih življenja. Namen modela dvojezične vzgoje in izobraževanja je predvsem razvijati sporazumevalne sposobnosti vseh učencev ne glede na njihovo etnično pripadnost in s tem zagotoviti madžarskemu jeziku enakopraven status.

Kot je navedeno v Izvedbenih navodilih za izvajanje programa dvojezične osnovne šole (2016), dvojezična osnovna šola zagotavlja:

- »– slovenskim otrokom možnost enakovrednega izobraževanja v slovenskem jeziku,
- madžarskim otrokom pravico do izobraževanja v madžarskem jeziku,
- slovenskim in madžarskim učencem prijaznejši in kakovostnejši model dvojezične osnovne šole, in sicer tako, da: omogoča večjo možnost osebne izbire (večja diferenciacija poučevanja in rabe obeh jezikov) in ohranja temeljna načela dvojezičnega modela.«

Drugi cilji in pogoji, ki zagotavljajo uspešno uresničevanje nalog dvojezične šole, so navedeni v Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, Izvedbenih navodilih za izvajanje programa dvojezične osnovne šole (2016, 5-6) in Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011).

V letu 2018 so bile sprejete nekatere zakonske spremembe in dopolnitve Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja. Natančneje je opredeljeno, kakšno znanje jezika morajo izkazovati zaposleni v dvojezičnih šolah v Prekmurju. Zahtevana raven znanja madžarskega jezika se je dvignila. Opredeljeno je, da morajo madžarski jezik obvladati tudi nepedagoški delavci, denimo hišniki in kuharji ali kuharice. Nova je tudi določba, da obe narodni skupnosti poslej k predšolskim in izobraževalnim programom podajata soglasje, medtem ko sta doslej izrekli mnenje. Nova je tudi zakonska obveza vseh osnovnih šol v Sloveniji, da učencem, pripadnikom obeh manjšin, organizirajo dodatni pouk materinščine

³³ Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/2001, 102/2007 – ZOSn-F in 11/2018).

6.2.1 Predšolska vzgoja

Dvojezično delo se začne že v predšolskih vzgojno-varstvenih ustanovah, v katerih so otroci razporejeni v etnično mešane oddelke. Vloga vrtcev na narodno mešanih območjih je ustvarjanje primerne podlage za razvoj dvojezičnosti pri pripadnikih narodnih skupnosti in večinskega naroda. Zato so za te vrtce v kurikulum dodane vsebine, ki omogočajo seznanjanje s kulturo in jezikom obeh narodov, kot tudi pedagoška in didaktična načela izoblikovana v okviru modelov dvojezične vzgoje in poučevanja (Kurikulum za vrtce 1999, 4).

Vzgoja v *dvojezičnih vrtcih* poteka v dveh starostnih obdobjih: prvo starostno obdobje (otroci od 1. do 3. leta) in drugo starostno obdobje (otroci od 3. do 6. leta).

V dvojezičnih vrtcih poteka vzgojno delo v dveh jezikih po modelu »en jezik ena oseba«: vzgojiteljici uporabljata pri sporazumevanju z otroki vsaka svojo materinščino. Obe strokovni delavki obvladata tudi drugi jezik, slovenski oziroma madžarski. Strokovni delavki se načela »en jezik ena oseba« strogo držita, ko sta obe prisotni. V primerih, ko je v skupini samo ena strokovna delavka, uporablja pri vzgojno izobraževalnem delu oba jezika (Dodatek h kurikulumu za vrtce na narodno mešanih območjih 2002).

V letu 2018 delujejo na narodno mešanem območju 4 vrtci oziroma 10 enot:

1. vrtec pri DOŠ Dobrovnik,
2. vrtec pri DOŠ Prosenjakovci (Vrtec Hodoš in Vrtec Domanjševci),
3. vrtec Lendava (dvojezična enota (DE) I Lendava, DE II Lendava, DE Gaberje, DE Dolga vas, DE Genterovci, DE Petišovci) in
4. vrtec Moravske Toplice (DE Prosenjakovci).

Naštete vrtce je v letu 2017/2018 obiskovalo 347 otrok.

Tabela: Število otrok v vrtcih na narodno mešanem območju v Prekmurju

	2011/2012		2015/2016		2017/2018	
	Št. odd.	Št. otrok	Št. odd.	Št. otrok	Št. odd.	Št. otrok
Vrtec pri DOŠ Dobrovnik	3	41	2	28	3	42
Vrtec pri DOŠ Prosenjakovci	2	18			2	25
Vrtec Domanjševci					1	13
Vrtec Hodoš			1	4	1	12
Vrtec Lendava	14	220			16	270
Vrtec Lendava, DE I Lendava					6	100
Vrtec Lendava, DE II Lendava					7	118
Vrtec Lendava, DE Dolga vas					1	17
Vrtec Lendava, DE Gaberje					1	19
Vrtec Lendava, DE Genterovci					1	16
Vrtec Lendava, DE Petišovci					/	/
Vrtci Občine Moravske Toplice, DE Prosenjakovci ³⁴	1	14			1	10
Skupaj	20	293			22	347

Vir: <https://krka1.mss.edus.si/registriweb/ZavodPodatki.aspx?ZavodID=14809#>

³⁴ http://www.mojvrtec.com/?lang=&option=content&podrocje=6&content_id=47

Iz predstavitve na spletni strani: »Vse dejavnosti potekajo v slovenskem jeziku in v jeziku manjšine, t. j. madžarskem jeziku. Tako otroci že v predšolskem obdobju, ki je najpomembnejše za razvoj govora, hkrati osvajajo dva jezika. Vrtec spodbuja k učenju obeh jezikov, saj je le-ta podlaga za kolektivno dvojezičnost na narodnostno mešanih območjih. Ta se kaže predvsem v spoštovanju odločitve staršev in otrok za učenje prvega, t. j. nedržavnega jezika, ob učenju drugega, t. j. državnega jezika.«

Vir: <http://vrtecdobrovnik.wixsite.com/vrtec-dobrovnik/kontakt>

Vrtec Pikapolonica deluje kot javni zavod v sklopu Dvojezične osnovne šole Dobrovnik. Ustanovitelj vrtca je občina Dobrovnik, soustanovitelj pa Madžarska samoupravna narodna skupnost občine Dobrovnik.

Spletna stran vrtca je skromna. Velik del vsebin je zapisan v slovenskem in madžarskem jeziku.

Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci – vrtec Domanjševci

VRTEC DOMANJŠEVCI
DOMONKOSFAI ÓVODA

VRTEC HODOŠ
HODOSI ÓVODA

Domov/Nyitóláp

Vrtec Domanjševci/Domonkosfai Óvoda

Vrtec Hodoš/Hodosi Óvoda

Publikacija/Publikáció

LDN/Évi munkaterv

Jedilnik/Étlap

99

Vrtec Domanjševci

Domanjševci 65a

9208 Križevci v Prekmurju

Telefon: 02 554 90 12

DELOVNI ČAS:

Vrtec je odprt 9 ur dnevno: od 8.30 do 16.30 ure.

STRUKTURA SKUPINE:

V šolskem letu 2017/18 je vpisanih 10 otrok, starih od 1 do 5 let.

DELAVCI VRTCA:

- vzgojiteljci: Majda Pocak in Suzana Kramberger
- pomočnica vzgojiteljice: Melani Lainščak
- svetovalna delavka in vodja podružnic: Ksenija Vratar Pocak
- kuharica – snažilka: Darja Žido / Melisa Sever

99

Óvoda Domonkosfa

Domanjševci 65a

9208 Križevci v Prekmurju

Telefon: 02 554 90 12

NYÍTVATARTÁSI IDŐ:

Az óvoda napi kilenc órárt van nyitva: 8.30-tól 16.30-ig.

A CSOPORT ÖSSZETÉTELE:

A 2017/2018-os tanévben 10 gyerek van beírva, 1-től 5 éves korig.

DOLGOZÓK:

- Óvodapedagógusok: Pocak Majda és Kramberger Suzana
- Pedagógiai asszisztens: Lainščak Melani
- A tanácsadó dolgozó és a területi óvodák vezetője: Vratar Pocak Ksenija
- Szakácsnő – takarítónő: Žido Darja / Sever Melisa

Spletna stran vrtca je sicer dvojezična, vendar njena vsebina že nekaj let ni ažurirana.

27

Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci – vrtec Hodoš.³⁵

VRTEC DOMANJŠEVCI
DOMONKOSFAI ÓVODA

VRTEC HODOŠ
HODOSI ÓVODA

Domov/Nyitólap
Vrtec Domanjševci/Domonkosfai óvoda
Vrtec Hodoš/Hodosi óvoda
Publikacija/Publikáció
LDN/Évi munkaterv

Jedilnik/Étlap

99

Vrtec Hodoš
Hodoš 53
9205 Hodoš

Telefon: 02/ 559 10 32

DELOVNI ČAS:
Vrtec je odprt 9 ur dnevno: od 8.45 do 15.45 ure.

STRUKTURA SKUPINE:
V šolskem letu 2017/18 je vpisanih 12 otrok, starih od 1 do 5 let.

DELAVCI VRTCA:

- vzgojitelj: Bojan Koltaj in Štefania Takač / Renata Pucko
- pomočnica vzgojiteljice: Ariela Abraham
- svetovalna delavka ter vodja podružnic: Ksenija Vratar Pocak
- kuharica – snažilica: Vera Grabar / Janja Bobič

99

Óvoda Hodos
Hodos 53
9205 Hodos

Telefon: 02/ 559 10 32

NYÍTVATARTÁSI IDŐ:
Az óvoda napi 8 órában üzemel, 8.45-től 15.45-ig.

A CSOPORT ÖSSZETÉTELE:
A 2017/2018-os tanévben 12 gyerek van beírva, 1-től 5 éves korig.

DOLGOZÓK:

- Óvodapedagógusok: Koltaj Bojan in Takač Štefania / Pucko Renata
- Pedagógiai asszisztens: Abraham Ariela
- A tanácsadó dolgozó és a területi óvodák vezetője: Vratar Pocak Ksenija
- Szakácsnő – takarítónő: Grabar Vera / Bobič Janja

Spletna stran vrtca je sicer dvojezična, vendar njena vsebina že eno leto ni ažurirana.

³⁵ <http://vrtec.dos-prosenjakovci.si/>

Domov
Főoldal

O vrten
Óvodánkról

Enote
Tagozatok

Starši
Szülők

Aktualno
Aktuális

Prehrana
Étkezés

Galerija
Galeria

Župančičeva ulica 5
 9220 Lendava-Lendva
 Tel: 02 578 86 70
 Fax: 02 578 86 71
vrtec.lendava@guest.arnes.si

Vrtec Lendava - Lendvai Óvoda

MAJ

01

2018

Nove cene programa vzgojno varstvenih storitev 2018

Po usklajitvi ekonomske cene programov je Občinski svet Občine Lendava sprejel sklep o določitvi novih cen programov Vrta Lendava – Lendvai Óvoda.

Nove cene veljajo od 1. maja 2018.

Tina Hozjan, ravnateljica

Beri več...

MAR

17

2018

REDNI LETNI VPIS PREDŠOLSKIH OTROK V VRTEC ZA ŠOLSKO LETO 2018/2019

ISKOLÁSKOR ELŐTTI GYERMEKEK RENDES ÉVES ÓVODAI BEÍRATÁSA A 2018/2019-ES TANÉVRE

Redni letni vpis otrok bo potekal v času **od 21. do 30. marca 2018** med 8. in 15. uro v vseh enotah vrta ter na upravi Vrta Lendava – Lendvai Óvoda.

A gyermekek rendes éves óvodai beíratása **2018. március 21-től március 30-ig** folyik, mégpedig 8 és 15 óra

Vrtec Lendava ima šest dvojezičnih enot. Vsebina spletne strani je dvojezična in ažurirana.

29

Vrtec občine Moravske Toplice – dvojezična enota Prosenjakovci

Kraj za igro in nasmeh

BOGOJINA FILOVCI FOKOVCI MARTJANCI MORAVSKE TOPLICE **PROSENJAKOVCI**

Kaj je novega?

Za STARŠE

Za OTROKE

Sklad vrtca

e-pošta

PROSENJAKOVCI

Dvojezična enota PROSENJAKOVCI
Prosenjakovci 35
9207 PROSENJAKOVCI

Kétnyelvű Óvoda PÁRTOSFALVA
Pártosfalva 35
9207 PÁRTOSFALVA

Mobiltel: 041 304 872

Vodja enote:
BERNARDA KOROŠA PANTOVIĆ

E-pošta:
vrtec.prosenjakovci@guest.arnes.si
prosenjakovci@mojvrtec.com

Poslovalni čas: 6.30 - 15.30

Enota Prosenjakovci

O vrtcu

Vrtci občine Moravske Toplice
Dolga ulica 29a
9226 Moravske Toplice
Telefon: 02 538 14 70

PROSENJAKOVCI

 Darilo madžarske vlade/A magyar kormány ajándéka

V mesecu maju se je v Prekmurju mudil predsednik madžarske vlade Viktor Orbán. Ob svojem obisku je v imenu madžarske vlade prinesel darila vsem dvojezičnim vrtcem in osnovnim šolam v Pomurju.

Májusban Muravidék Orbán Viktor, magyar köztársasági miniszterelnök látogatta meg. A magyar kormány nevében minden kétnyelvű muravidéki óvodát és iskolát megajándékozott.

O vrtcu Prosenjakovci

V tem šolskem letu je v tej enoti oblikovan en kombinirani oddelek. Otroci imajo na razpolago dve med seboj povezani igralnici. V eni izmed njih so urejeni različni kotički, ki otrokom omogočajo veliko ustvarjalne igre.

[→ Več o našem vrtcu](#)

Galerija fotografij

PROJEKTI

Prva zaposlitev: Pomočnik vzgojitelja sem 2017-2018 - SSE

2 - september 1-3 let

[2 - september 1-3 let](#)

Naročilo na e-novice

Želite prejemati e-novice in obvestila?

Vaš e-poštni naslov:

[» Pošlji](#)

Spletna stran DE Prosenjakovci je ažurirana, vendar je samo del vsebin v obeh jezikih.

6.2.2 Osnovna šola

Delo v osnovnih šolah temelji na dvojezičnem pouku, ki ga obiskujejo otroci različnih narodnosti in različnih maternih jezikov v skupnih oddelkih. Slovenski in madžarski jezik sta v šoli učna jezika in učna predmeta. Model dvojezične vzgoje in izobraževanja zahteva ustrezno usposobljenost kadra (govorna sposobnost v obeh jezikih) in prilagojeno učno gradivo ter učbenike.

Pogoji, ki zagotavljajo uspešno uresničevanje ciljev in nalog dvojezične osnovne šole, so:

- prilagojeni predmetnik;
- prilagojeni učni načrti;
- ustrezna usposobljenost strokovnih delavcev, ki obvladajo oba učna jezika, ter dodatno izpopolnjujejo znanje v obeh jezikih in metodiki dvojezičnega pouka;
- prevod učbenikov in dvojezični učbeniki;
- dodatna učna sredstva in učila za izvajanje narodnostnega programa;
- prilagojeni normativi in standardi (Novak-Lukanovič, Zudič Antonič, Varga 2011, 353–354; Izvedbena navodila za izvajanje programa dvojezične osnovne šole 2016, 6).

Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole (2016) urejajo diferencirano poučevanje slovenščine in madžarščine, kakor tudi organizacijo dvojezičnega pouka na narodno mešanem območju v Prekmurju.³⁶

Gradiva za preizkuse znanja pri vseh predmetih, razen pri pouku slovenščine in madžarščine so pripravljena v slovenskem in madžarskem jeziku. Pri ocenjevanju znanja so učenci pri vseh predmetih, razen pri jezikih, ocenjeni na podlagi odgovorov v jeziku, ki ga sami izberejo; praviloma je to njihov prvi jezik oziroma jezik, v katerem se lažje izražajo.

V dvojezično osnovno šolo se praviloma vključujejo učenci iz narodno mešanega območja Prekmurja. Učenci, ki pridejo iz enojezičnega območja ali iz tujine, se vključijo v pouk madžarskega jezika in dvojezični pouk po individualnem programu.

³⁶ Dvojezične šole imajo v primerjavi z enojezičnimi šolami prilagojen predmetnik in prilagojen učni načrt. Zaradi vseh dopolnitev predmetnika dvojezične osnovne šole se deloma spreminja obseg ur predmetov iz temeljnega predmetnika (slovenščina kot materinščina, madžarščina kot materinščina, likovna umetnost, glasbena umetnost, družba, spoznavanje okolja, državljanska vzgoja in etika, naravoslovje, naravoslovje in tehnika, tehnika in tehnologija, gospodinjstvo, šport).

Zaradi dodatnih vsebin iz madžarske kulture, zgodovine in zemljepisa so učni načrti prilagojeni pri predmetih družba, zgodovina, geografija, glasbena umetnost, likovna umetnost ter domovinska in državljanska kultura in etika. Kljub prilagojenemu številu ur mora dvojezična šola realizirati predpisane cilje učnih načrtov. Cilji teh učnih predmetov (spoznavanje okolja, likovna umetnost idr.) se uresničujejo z medpredmetno povezavo pri urah slovenščine in madžarščine. Zaradi prilagojenega obsega ur v predmetniku učenci v dvojezični osnovni šoli izbirajo dve uri izbirnih predmetov (Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole 2016).

Učenci dvojezičnih šol se opismenjujejo na dva načina:

1. Učenci, ki niso uravnoreženo dvojezični, se praviloma prvič opismenijo v svojem maternem/prvem jeziku, nato z zamikom v drugem jeziku. Pouk izbranega prvega jezika poteka po veljavnem učnem načrtu za slovenščino oz. madžarščino kot materinščino, pouk drugega jezika pa po veljavnem učnem načrtu za slovenščino oz. madžarščino kot drugi jezik.
2. Učenci, ki so uravnoreženo dvojezični, se lahko opismenjujejo hkrati v obeh jezikih po modelu HOP. V tem primeru poteka pouk skladno z učnim načrtom za slovenščino oz. madžarščino kot materinščino, ob ustreznih prilagoditvah, ki jih terjata organizacija pouka jezikov in razlika v številu ur posameznih jezikov (Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole 2016).

V I. vzgojno-izobraževalnem obdobju v skladu z izvedbenimi navodili poučujeta v razredu dva učitelja, eden z visoko kompetenco v slovenskem, drugi pa v madžarskem jeziku. Pouk poteka pri vseh ostalih predmetih samo na osnovi notranje učne diferenciacije in individualizacije po modelu »ena oseba-en jezik«.

V II. in III. vzgojno-izobraževalnem obdobju sta pri pouku ostalih predmetov oba jezika učna jezika. Razmerje med jezikoma se prilagaja konkretnemu okolju in narodnostni sestavi učencev na posamezni šoli. Dvojezični pouk se izvaja po naslednjih metodah:

- a) Ciljno-vzporedna metoda (CVM) Pri ciljno vzporedni metodi praviloma poteka obravnava snovi v enem jeziku, poglobljanje, utrjevanje in povzetki z zapisom izrazja pa v drugem. Osmišljeno in učinkovito preklapljanje med jezikoma učitelj načrtuje tudi v učni pripravi, tako da označi, kateri deli pouka se izvajajo v posameznih jezikih in v kakšnem deležu.
- b) Za učinkovitejše razvijanje jezikovne zmožnosti v madžarskem oziroma slovenskem jeziku lahko šola pri določenih predmetih oblikuje jezikovne učne skupine, v katerih poteka pouk pretežno v madžarskem oziroma slovenskem jeziku. Učne skupine se lahko izvajajo kot: jezikovne učne skupine, z dvema učiteljema. Pouk v jezikovnih učnih skupinah poteka diferencirano, v jezikovne skupine se učenci vključujejo na osnovi pisnih soglasij staršev (Novak-Lukanovič, Zudič Antonič, Varga 2011, 354–355).

Jezikovne učne skupine lahko šola oblikuje:

- pri več predmetih (v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju največ pri dveh, v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju največ pri treh predmetih) po eno učno uro na teden,
- pri največ dveh predmetih v obsegu vseh ur predmeta po predmetniku (Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole 2016).

Na narodno mešanem območju v letu 2017/2018 deluje 5 dvojezičnih osnovnih šol:

1. DOŠ Lendava I s podružnico v Gaberju,
2. DOŠ Lendava II s prilagojenim programom,³⁷
3. DOŠ Genterovci,
4. DOŠ Dobrovnik,
5. DOŠ Prosenjakovci s podružnicami v Domanjševcih in Hodošu.

Število otrok, ki obiskuje dvojezične osnovne šole se zmanjšuje. V šolskem letu 2005/2006 je bilo vpisanih 855 otrok, v šolskem letu 2017/2018 pa je dvojezične osnovne šole na narodno mešanem območju obiskovalo 754 učencev.

Tabela: Število učencev v dvojezičnih osnovnih šolah v Prekmurju

		2011/2012		2014/2015		2017/2018	
		Št. odd.	Št. učencev	Št. odd.	Št. učencev	Št. odd.	Št. učencev
1	DOŠ Lendava I (skupaj) ³⁸	31	520	31	520	29	496
	matična šola	28	490	28	496	27	480
	podružnica šole v Gaberju	3	30	3	24	2	16
2	DOŠ Genterovci	9	73	9	71	9	77
3	DOŠ Dobrovnik	9	80	9	92	9	93
4	DOŠ Prosenjakovci (skupaj)	9	74	10	67	10	72
	matična šola	7	66	8	57	9	66
	podružnica šole v Domanjševcih	1	4	1	6	1 ³⁹	6
	podružnica šole v Hodošu	1	4	1	4	-	-
5	DOŠ Lendava II. (s prilagojenim programom)	4	23	3	19	3	16
	Skupaj	64	781	62	769	60	754

³⁷ Dvojezična osnovna šola II. Lendava je edina dvojezična osnovna šola v Sloveniji za potrebe učencev s posebnimi potrebami. Posebnost šole je, da zagotavlja vzgojo in izobraževanje otrokom s posebnimi potrebami iz dvojezičnega območja Prekmurja, kakor tudi za ostale učence. Zaradi upada števila učencev so razredi kombinirani in tako ni možno formirati čisto slovenskih oddelkov oziroma dvojezične oddelke za učence iz dvojezičnega območja. Učenci iz dvojezičnega območja se izobražujejo po dvojezičnem predmetniku, učenci iz enojezičnega območja pa po slovenskem predmetniku za nižji izobrazbeni standard. Materni jezik (slovenščina/madžarščina) se poučuje diferencirano v večjem obsegu ur, drugi jezik pa v manjšem številu ur na manj zahtevni ravni. Govorno jezikovna zmožnost učencev v materinščini oziroma drugem jeziku je zelo različna. Izbira jezika opismenjevanja (slovenščine/madžarščine) temelji na prostovoljni izbiri oz. odločitvi staršev.

³⁸ Podružnična šole v Petišovcih se je 2013 oz. 2014 zaprla, zaradi premajhnega števila otrok. Podružnična šole v Čentibi se je 2013 oz. 2014 zaprla, zaradi premajhnega števila otrok.

³⁹ 1. in 2. razred

Tabela: Število učencev v dvojezičnih šolah v Prekmurju, ki se madžarščino učijo kot jezik okolja

Madžarščina kot jezik okolja		2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Učenci SKUPAJ	Redni program	552	524	543	317	492	498	504	474	543
	Prilagojen program	-	-	9	9	10	11	13	10	17

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

6.2.4 Srednja šola

Na Dvojezični srednji šoli (DSŠ) Lendava so v šolskem letu 1976/1977 uvedli fakultativni pouk madžarskega jezika. Šele leta 1981 je bil na tej šoli uveden obvezen pouk madžarskega jezika.

V letu 1981/82 je šola začela uvajati dvojezični pedagoški program Učitelj, naslednje šolsko leto, 1982/83, dvojezični program Poslovno-finančna in trgovinska dejavnost, leta 1990 dvojezični program Gimnazija in leta 1996 dvojezični program Trgovec. Vse do šolskega leta 1992/93 je šola izvajala pouk v programih Oblikovalec kovin in Strojni tehnik enojezično, v slovenskem jeziku, vendar z obveznim poukom madžarskega jezika, od tega leta naprej pa poteka pouk dvojezično.

DSŠ opravlja javno službo na naslednjih področjih:

- srednješolsko poklicno in strokovno izobraževanje,
- srednješolsko splošno izobraževanje,
- izobraževanje odraslih.

Na DSŠ Lendava se izvajajo različni izobraževalni programi: gimnazijski program (splošno izobraževanje, 4 leta), ekonomski, kemijski in strojni tehnik (SSI - srednje strokovno izobraževanje, 4 leta), ekonomski, strojni tehnik in tehnik mehatronike (PTI – poklicno tehniško izobraževanje, 2 leti), ter model skupnega izvajanja izobraževalnih programov srednjega poklicnega izobraževanja (SPI) na narodno mešanih območjih, ki vključuje (administrator, avtoserviser, električar, gastronomske in hotelske storitve, inštalater strojnih inštalacij, mehatronik operater, pečar - polagalec keramičnih oblog, oblikovalec kovin – orodjar in trgovec (3 leta).

V zadnjih letih se je število dijakov na DSŠ nekoliko zmanjšalo.

Tabela: Število učencev v srednji šoli

	2011/2012	2018/2019
	Št. dijakov	Št. dijakov
DSŠ Lendava	307	257

Po podatkih šole, se na DSŠ vpisuje med 65 in 80 % učencev, ki prihajajo iz dvojezičnih osnovnih šol. Ob tem pa opažajo, da se nekoliko povečuje vpis iz enojezičnih slovenskih OŠ in tujcev.

Vpis dijakov, ki prihajajo iz osnovnih šol izven narodno mešanega območja ali iz drugih držav, zahteva določene prilagoditve modela dvojezičnega pouka. V letnem poročilu DSŠ navaja, da izvajajo prilagoditve kot izvajanje pouka v jezikovnih skupinah v gimnaziji in timskim poučevanjem dveh učiteljev z medpredmetnim povezovanjem še posebej na področju programskih enot stroke v poklicnih in strokovnih programih. S tem poskušajo dvojezičnim, in tudi enojezičnim (slovenskim) dijakom omogočiti izobraževanje pretežno v tistem jeziku, ki je za njih dominanten. Od šolskega leta 2012/2013 pa zvajajo pa tudi diferenciacijo pri pouku madžarščine kot drugega jezika, kar pomeni, da se dijaki iz enojezičnih slovenskih OŠ učijo madžarščino na začetnem nivoju v posebni skupini, da bi jim olajšali vključitev v dvojezično izobraževanje.

Povečan vpis tujcev na našo šolo nam povzroča kar velike težave pri izvajanju različnih programov, zlasti v primeru tistih dijakov, ki ne obvladajo osnov slovenskega, ne madžarskega jezika.

Tabela: Dijaki DSŠ Lendava imajo različne občinske/državne pripadnost

	Dijaki DSŠ Lendava imajo različne občinske/državne pripadnost		Dijaki po končani OŠ/NPI/SPI ...	
	Št. dijakov	%	Št. dijakov	%
nmo				
Lendava	157		131	
Dobrovnik	8		8	
Genterovci			13	
Prosenjakovci			3	
	165	70	155	65
Bogojina			1	
Beltinci	5		5	
Odranci	9		10	
Tišina	1		1	
Turnišče	12		11	
Črenšovci	16		4	
V. Polana	10		17	
Kobilje	1		1	
Bistrica			9	
M. Sobota	3		3	
Puconci	1		1	
M. Toplice	6			
Radenci	1			
Zavrč	1		1	
Apače			1	
Hrvaška	4		5	
Kosovo	2		2	
SPI			10	
	72	30	82	35
Skupaj	237	100	237	100

Vir: DSŠ Lendava, Letni delovni načrt, 2017/2018, https://www.dssl.si/wp-content/documents/ldn/ldn_2017-2018.pdf

65 % dijakov DSŠ Lendava je končalo DOŠ.

Izobraževalni programi na DSŠ Lendava so dvojezični. To pomeni, da sta slovenščina in madžarščina učna jezika in da se dijaki učijo v obeh jezikih, znanje pa dokazujejo v jeziku, ki si ga izberejo, razen seveda pri pouku madžarščine in tujih jezikih.

Dijaki se madžarščino učijo na treh nivojih: kot materinščino ali kot drugi jezik (jezik okolja) na nadaljevalni ali začetni stopnji (dijaki iz slovenskih OŠ in tujci).

Slovenščino se dijaki učijo na prvem nivoju, v programu Gimnazija v 3. in 4. letniku lahko dijaki, ki obiskujejo pouk madžarščine kot materinščine (Madžarščina I) izberejo tudi slovenščino kot drugi

jezik (Slovenščina II). Maturó lahko dijaki opravijo ali iz slovenščine ali iz madžarščine kot materinščine. Drugi jezik je lahko izbirni predmet.

Posamezni predmeti na DSŠ Lendava vsebujejo narodnostne vsebine; to so zgodovina (zgodovina Madžarov), geografija (geografija Madžarske) in umetnost (madžarska umetnost). Dijaki imajo v programu Gimnazija možnost, da se pri navedenih predmetih učijo v slovenski ali madžarski jezikovni skupini.

Uvedba novih organizacijskih oblik dvojezičnega poučevanja: jezikovne učne skupine (JUS) smo prvič uvedli v šolskem letu 2011/2012 v 1. letniku gimnazije pri dveh predmetih (GEO, ZGO).

V šolskem letu 2015/2016 smo izvajali JUS pri dveh predmetih: GEO in ZGO v 2. letniku gimnazije, v šolskem letu 2016/2017 pa jih izvajamo v 1. in 3. letniku gimnazije pri istih predmetih.

6.2.5 Organizacija učenja madžarskega jezika izven narodno mešanega območja

Po dostopnih statističnih podatkih (popis 2002) približno 17 % pripadnikov madžarske narodne skupnosti živi zunaj narodno mešanega območja.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 35/01) v 9. členu (pouk jezika narodnosti zunaj narodnostno mešanega območja) navaja »Dijakom in vajencem, ki končajo osnovno šolo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično osnovno šolo in se vključijo v poklicne šole, srednje tehniške oziroma srednje strokovne šole ali gimnazije zunaj narodnostno mešanega območja, morajo te šole same ali skupaj z drugimi omogočiti pouk jezika narodnosti kot fakultativnega predmeta. Pouk jezika narodnosti se organizira, če se zanj odloči najmanj 5 dijakov oziroma vajencev, in je za dijake in vajence brezplačen. Skupina dijakov oziroma vajencev se lahko oblikuje tudi izmed dijakov oziroma vajencev, ki se izobražujejo po različnih izobraževalnih programih v različnih šolah v istem kraju.«

V letu 2018 je prišlo do spremembe Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01, 102/07 – ZOsn-F in 11/18), ki zdaj v 9. členu (pouk jezika narodnosti zunaj narodnostno mešanega območja) predvideva:

»Če so v osnovno šolo zunaj narodnostno mešanega območja vpisani učenci iz vrst italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, šola za te učence kot interesno dejavnost brezplačno organizira učenje italijanskega oziroma madžarskega jezika, če se zanj odloči vsaj pet izmed njih. Skupina se lahko oblikuje tudi iz učencev različnih šol v istem kraju. V tem primeru se šole sporazumejo o izvedbi interesne dejavnosti.

Dijakom in vajencem, ki končajo osnovno šolo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično osnovno šolo in se vključijo v poklicne šole, srednje tehniške oziroma srednje strokovne šole ali gimnazije zunaj narodnostno mešanega območja, morajo te šole same ali skupaj z drugimi omogočiti pouk jezika narodnosti kot fakultativnega predmeta. Pouk jezika narodnosti se organizira, če se zanj odloči najmanj 5 dijakov oziroma vajencev, in je za dijake in vajence brezplačen.

Skupina dijakov oziroma vajencev se lahko oblikuje tudi izmed dijakov oziroma vajencev, ki se izobražujejo po različnih izobraževalnih programih v različnih šolah v istem kraju.«

Glede na precejšen delež pripadnikov obeh manjšin, ki živijo zunaj narodnostno mešanega območja in na zakonsko možnost, ki jo imajo glede učenja madžarščine zunaj narodno mešanega območja, bi veljalo preveriti ali med pripadniki manjšine obstaja potreba po učenju jezika narodne skupnosti.

Osnovna šola

Izven poselitvenega področja narodnih manjšin se madžarščina lahko kot tuji jezik poučuje v okviru obveznih in neobveznih predmetov v osnovni šoli.

Učni načrt Madžarščina kot izbirni predmet v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju OŠ se v šolskem letu 2012/2013 prvič izvaja izven narodnostnega območja, in sicer na OŠ Prežihovega Voranca Bistrica. Izvajanje izbirnega predmeta Madžarščina kot izbirni predmet na osnovni šoli s slovenskim učnim jezikom je bilo predstavljeno tudi v narodnostnih medijih, prav tako pa na madžarski televiziji.

Po podatkih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport za učenje madžarščine v okviru izbirnih predmetov v OŠ (obvezni, neobvezni) ne obstaja interesa. Samo v šolskem letu 2014/2015 se je v okviru neobveznega izbirnega predmeta v tretjem VIO 5 učenek odločilo za učenje madžarščine na OŠ Dragomelj.

Srednja šola

Formalnopravno so zagotovljene možnosti za učenje jezika na srednjih šolah zunaj narodno mešanega območja, kjer se dijaki lahko madžarskega jezika (brezplačno) učijo na fakultativni ravni, če se k pouku prijavi vsaj pet dijakov. DSŠ Lendava v skladu z okrožnico ministrstva za izobraževanje št. 600-26/2010 in v skladu z 9. členom Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (U. I. RS, št. 35/2001) izvaja fakultativni pouk madžarščine.

Fakultativni pouk madžarskega jezika za dijake lahko poteka na več šolah izven narodno mešanega območja: na Gimnaziji Murska Sobota, Ekonomski šoli Murska Sobota, Srednji poklicni in tehniški šoli Murska Sobota (SPTŠ)⁴⁰, Srednji zdravstveni šoli Murska Sobota in na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer. Odvisno od izkazanega zanimanja.

V šolskem letu 2015/2016 je fakultativni pouk madžarščine obiskovalo 18 dijakov iz naslednjih srednjih šol: Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer (5 dijakov), Srednja zdravstvena šola Murska Sobota (8 dijakov), Biotehniška šola Rakičan (1 dijak), Gimnazija Murska Sobota (4 dijaki).

Od teh je ocene in potrdilo o obiskovanju fakultativnega pouka dobilo 16 dijakov, dve dijakinji pa potrdila nista dobili zaradi nerednega obiskovanja pouka.

Pouk je potekal v treh skupinah po dve uri tedensko:

- ob sredah na Gimnaziji Murska Sobota (Sibila Sabo),
- ob petkih v dveh skupinah na Dvojezični srednji šoli Lendava za dijake 1. in 2. letnikov ter 3. in 4. letnikov iz Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, Biotehniške šole Rakičan ter Srednje zdravstvene šole Murska Sobota (Anna Dancs in Sibila Sabo).

⁴⁰ 2014/2015 – se je izvajal 70-urni fakultativni pouk madžarščine za dijake, ki so obiskovali dvojezično osnovno šolo. Fakultativni pouk madžarščine traja dve šolski uri tedensko. Pouk izvaja učiteljica Sibila Sabo, z dvojezične srednje šole Lendava

V šolskem letu 2016/2017 poteka fakultativni pouk v 3 skupinah: ob torkih na Ekonomski srednji šoli Murska Sobota v 1 skupini in ob petkih na DSŠ – KKI v 2 skupinah; skupaj 22 dijakov.

V šolskem letu 2017/2018 je k učenju madžarskega jezika prijavljenih 25 dijakov in pouk poteka v 3 skupinah: 2 skupini na DSŠ Lendava in 1 skupina na Ekonomski šoli Murska Sobota. Pouk fakultativne madžarščine izvaja učiteljica madžarskega jezika Sibila Sabo.

Visoko in višješolsko izobraževanje

Na univerzitetni ravni je na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru oddelek za madžarski jezik in književnost; na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani pa je lektorat za madžarski jezik. Pripadnikom madžarske skupnosti je omogočen tudi študij na Madžarskem.⁴¹

Filozofska fakulteta Univerza v Mariboru – oddelek za madžarski jezik in književnost

Leta 1982 je bil ustanovljen Oddelka za madžarski jezik in književnost Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Študij hungaristike daje primeren izbor potrebnega znanja, kar omogoča oblikovanje široko razgledanega diplomanta, ki zna pridobljeno znanje ob zaključku študija praktično uporabljati in se ustrezno odzivati na aktualne jezikovne ter kulturne izzive sodobnega časa ter se tudi uspešno vključiti na trg dela. Le-ta je usposobljen skrbeti za visoko raven jezikovne kulture na vseh področjih družbenih in gospodarskih dejavnosti, od medijev, turizma do lektoriranja in jezikovnega svetovanja. Bodočim učiteljem kakor tudi učiteljem ter strokovnim delavcem, ki že delajo v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Prekmurju omogoča jezikovno izpopolnjevanje in pridobitev dodatnega znanja oziroma poglobitev v književnost ter jezik.

V šolskem letu 2017/2018 je se je madžarščino učilo 15 študentov.

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani – lektorat za madžarski jezik

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani ima lektorat za madžarski jezik od leta 1981.

Lektorat za madžarski jezik je lahko obvezni izbirni predmet Neindoevropski jezik na študijskem programu Splošno jezikoslovje⁴² ali fakultativni predmet.

Lektorat seznanja slušatelje z osnovami madžarske slovnice, privaja jih na konverzacijo v madžarščini in jih seznaja z madžarsko književnostjo, zgodovino itd.

V šolskem letu 2017/2018 je se je madžarščino učilo 10 študentov.

⁴¹ Sporazum o sodelovanju na področju izobraževanja, kulture in znanosti med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko (Ur. l. RS, št. 6/1993)

⁴² Lektorica Ágnes Mélypataky izvaja predmet Madžarščina tudi kot Neindoevropski jezik za 3. in 4. letnik slušateljev splošnega jezikoslovja.

7. Izsledki že izvedenih raziskav

Modela dvojezičnega izobraževanja, ki se izvajata na narodnostno mešanih območjih v Sloveniji - v Prekmurju in v Slovenski Istri (na Obali), sta bila v preteklosti in danes predmet raziskovanja, tako na ravni sistema kot vsebin in organizacije pouka ter področja didaktike. Raziskovanje je bilo usmerjeno v iskanje čimbolj uspešnega modela, ki bi zagotavljal uresničevanje izbranih izobraževalnih ciljev (doseganje standardov znanja) ter socializacijskih ciljev (oblikovanje stališč in percepcij) učencev o sobivanju različnih jezikovnih/etničnih skupnosti v mešanem okolju.

V zadnjem desetletju so bila raziskovanja usmerjena predvsem na stopnjo osnovne šole, rezultate pa lahko strnemo v naslednje sklope: jezikovno znanje prvega in drugega jezika (J1 in J2), vedenje o sobivajoči narodno skupnosti ter raziskovanje stališč.

Pri ugotavljanju učinkovitosti modelov, ki se izvajajo na narodno mešanem območju v Sloveniji velja omeniti raziskovalni projekt,⁴³ ki se je opiral na Cumminsov interakcijski model dvojezičnega izobraževanja (Cummins 2001), Gardnerjev socialno izobraževalni model (Gardner 1985) in Bakerjev model stališč do dvojezičnosti (Baker 1992).⁴⁴ Cilji raziskave je bil, da se s pomočjo primerjalne analize v narodnostno mešanih okoljih Slovenije ugotoviti ravni znanja slovenščine (kot J1 in J2), madžarščine in italijanščine (kot J1 in J2) in tujega jezika na vzorcu učencev 8. razredov OŠ, učinkovitost dvojezičnega osnovnošolskega izobraževanja pri doseganju socializacije učencev v jezikovno in etnično mešanem okolju, podatke raziskave jezikovno (etnično) mešanih okolij v Slovenski Istri in Prekmurju, primerjati s podatki kontrolne skupine (Postojna in Žalec) in skupine v zamejstvu (Tržaška in Goriška pokrajina). Na osnovi podatkov po testiranju (naloga odprtega tipa, vodeno tvorjenje besedila) in anketiranju (vprašalnik kombiniranega tipa) so raziskovalci ugotovili,⁴⁵ da so učenci dveh dvojezičnih okolij pri italijanščini in madžarščini (IJ1 in MJ1) dosegli zelo podobne rezultate.

O stališčih učencev v sobivanju različnih jezikovnih/etničnih skupnosti v mešanem okolju naj povzemamo le ugotovitev iz že omenjene raziskave, da učenci z madžarskim ali italijanskim jezikom kot J1 menijo, da si v okviru osnovnošolskega izobraževanja pridobijo dovolj visoko stopnjo sporazumevalne zmožnosti, da lahko nadaljujejo šolanje na Madžarskem ali v Italiji.

Posebej pomembno je, da sedanji prekmurski model sprejema večina učencev s slovenščino kot J1 kot tudi učenci, katerim je J1 madžarščina.

Rezultati raziskovanj so opozorili, da je več pozornosti potrebno vložiti ugotavljanju ali preverjanju, koliko je šola uspešna pri prenosu vrednot usmerjenih v spoštovanje pripadnikov drugih etničnih skupnosti oziroma drugačnih, torej vseh vrednot, ki posamezniku niso prirojene in se v družbi ne razvijajo avtomatično, pri njihovem razvoju in prenosu na mlado generacijo ima vzgojno-izobraževalni sistem pomembno vlogo. Šola, učni programi in učitelji posredno ali neposredno, z

⁴³ Učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v etnično mešanih okoljih Slovenije- izziv in prednost za Evropo jezikov in kultur, nosilka dr. Lucija Čok. V raziskavi so sodelovali raziskovalci filozofske fakultete UL, Inštituta za narodnostna vprašanja in Univerze na Primorskem. Rezultati so zbrani v Čok(ur) 2009-.

⁴⁴ O tem več v Nečak-Lük 2009.

⁴⁵ O tem več v Čok 2009.

vsebinami ali svojim odnosom do vzgojnih vsebin sooblikujejo odnos/stališča učencev do obstoječe etnične, kulturne oziroma jezikovne različnosti v neposrednem okolju in širše v svetu.

8. Izsledki raziskave

Ker projekt oziroma izdelava študije po pogodbi traja do 31. 12. 2018 in ker smo v dogovoru s šolami anketo med učenci in starši lahko izvedli šele v mesecu novembru 2018, analiza podatkov še poteka.

7. Literatura

- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011. Nacionalna strokovna skupina za pripravo Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ur. J. Krek in M. Metljak, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana.
- Četrto periodično poročilo generalnemu sekretarju Sveta Evrope v skladu s 15. členom listine, Slovenija, Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih, 2031. Strasbourg, 16. september 2013 MIN-LANG (2013) PR 04, <https://rm.coe.int/16806d817b>, (dostop 8. maj 2018).
- Čok, L., 2009. Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu družbenega sobivanja in raziskovanja. V: *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v etnično mešanih okoljih Slovenije*. Ur. L. Čok, UP, ZRS Koper, Zgodovinsko društvo za Južno Primorsko, Založba Annales, 11–26.
- Dodatek h kurikulumu za vrtce na narodno mešanih območjih 2002, Sprejeto na 54. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 19. 12. 2002, http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtec_Dodatek_-_narodnostno_mesana.pdf.
- Driedger, L. in Church, G., 1974. Residential Segregation and Institutional Completeness: a Comparison of Ethnic Minorities. *Canadian Review of Sociology and Antropology*, 11 (1), 30–52.
- Edwards, J., 1985. *Language, society and identity*. Oxford: Balckwell Ltd.
- Eriksen, H. T., 1993. *Ethnicity and nationalism. Anthropological perspectives*. London in Boulder: Pluto Press.
- Fishman, G., 1990. What is Reversing Language Shift (RLS) and how can it succeed? Clevedon: Multilingual Matters. *Journal of Multilingual and Multicultural Development.*, 11 (1–2), 5–36.
- Flere, P., 1929. *Zakon o narodnih šolah. S kratko razlago in stvarnim kazalom ter z dodatkom predpisov drugih zakonov, ki oso v zvezi z zakonom o narodnih šolah*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
- Gabrič, A., 2006. *Šolska reforma 1953–1963*. Ž. Lazarevič, ur. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
- Giles, H., Bourhis, R. Y. in Taylor, D. M., 1977. Towards a theory of language in ethnic group relations. V: *Language, ethnicity and Intergroup Relations*. Academic Press, London. Ur. Hiles, H., 307–348.
- Godeša, B., 1997. »Odmevi o razmerah v Prekmurju v prvih mesecih madžarske okupacije v ljubljanskem legalnem dnevnem časopisu« V: Prispevki za novejšo zgodovino, 37, 2, 187–194.
- Göncz, L., 1997. Madžarska manjšina v Republiki Sloveniji in strpnosti slovenske večine do nje. V: *Strpnost do manjšin*. Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor in Inter-kulturo Maribor, 79–89.
- Horvat, U., 2009. Naravno in selitveno gibanje prebivalstva v Pomurju po letu 2000 prispevek na konferenci, Pomurje: trajnostni regionalni razvoj ob reki Muri: zbornik Zborovanje slovenskih geografov, Ljubljana: Zveza geografov Slovenije; Murska Sobota: Društvo geografov Pomurja.
- Izvedbena navodila za dvojezično izvajanje izobraževalnega programa dvojezična slovensko-madžarska gimnazija, 2011. Določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 142. seji dne 16. 6. 2011 kot prilogo k izobraževalnemu programu Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija, Uradni list, št. 54/98.
- Janžič, V., 1963. Nekateri problemi narodnostnih skupin in madžarske narodnosti v Prekmurju, diplomska naloga, FSPN, Ljubljana.
- Josipovič, D., 2004. *Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji* (Geografija). Ljubljana: Založba ZRC. Retrieved from <http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/9616500678.pdf>.

- Kaufmann, G., 2006. Language Maintenance and Reversing Language Shift / Spracherhalt und Umkehr von Sprachwechsel. V: P. Ammon, U., Dittmar, N., Mattheier, K. J., Trudgill (ur.), *ociolinguistics / Soziolinguistik, An International Handbook of the Science of Language and Society / Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2431–2442.
- Kolláth, A., 2012. Jezikovne spretnosti madžarske manjšine v Sloveniji. *Jezik in slovstvo*, 57, 3–4, 83–99.
- Komac, M., 2002a. Varstvo narodnih manjšin. In *Slovenija in evropski standardi varstva narodnih manjšin*. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK, Inštitut za narodnostna vprašanja, Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo,. Retrieved from http://www.svetevrope.si/res/dokument/download159c.pdf?id=/res/dokument/1356-_1.pdf&url=/res/dokument/1356-_1.pdf&title=slovenija_in_evropski_standardi_varstva_.pdf, 13–62.
- Komac, M., 2002b. Varstvo narodnih skupnosti v Sloveniji = Protection of ethnic minorities in the Republic of Slovenia. V: M. Polzer, L. Kalčina, in M. Žagar (ur.), *Slovenija & evropski standardi varstva narodnih manjšin, Zbirka Slovenija in Svet Evrope*, št. 21. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK: Inštitut za narodnostna vprašanja: Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo. Retrieved from http://www.svetevrope.si/res/dokument/download159c.pdf?id=/res/dokument/1356-_1.pdf&url=/res/dokument/1356-_1.p, 13–62.
- Komac, M., Zupančič, J. in Winkler, P., 1999. *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji: vademecum*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Kurikulum za vrtce 1999. Sprejeto na 26. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 18. 3. 1999, http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf.
- Letni delovni načrt DOŠ Dobrovnik 2014/2015, delovno gradivo 2014, <http://785.gvs.arnes.si/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Letni-delovni-na%C4%8Drt-%C5%A1ole.pdf>.
- Letno poročilo – Éves beszámoló 2016, 2017. Dvojezična srednja šola Lendava – Kétnyelvű Középiskola, Lendva, https://www.dssl.si/wp-content/documents/porocila/letno_porocilo_2016.pdf (5.oktober 2018).
- Medvešek, M., 2003 *Trendi medgeneracijske etnične kontinuitete na narodno mešanih območjih ob slovenski meji : doktorska disertacija*. Ljubljana: [M. Medvešek], 2003. 307 f
- Ministrstvo za javno upravo 2018. Normativna ureditev dvojezičnega poslovanja, št.: 007-751/2017/16, 8. januar 2018, http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/JAVNA_UPRAVA/SOUS/mnenja/Dvojezicno_poslovanje_objava_januar2018.pdf, dostop: 7. junij 2018.
- Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo 2013. Direktorat za javno sektor. Dodatek za dvojezičnost – mnenje, 007-300/2013/1, 10. 4. 2013.
- Nećak Lük, A., 1981. Oris položaja madžarske narodne manjšine v Prekmurju v obdobju od 1918 do 1945. *Zgodovinski Časopis*, 35 (3), 279–286.
- Nećak Lük, A., 1983. *Družbene razsežnosti dvojezičnosti na narodnostno mešanem območju Prekmurja, doktorska disertacija*. Ljubljana.
- Nećak Lük, A., 1986/1987. Dvojezična vzgoja in izobraževanje v Prekmurju predstavitev modela. V: *Vzgoja in izobraževanje v večjezičnem okolju*, zbornik seminarja. Ur. S. Sirk, S. Sosič, Furlanija-Juljska krajina.
- Nećak Lük, A., 2009. Sporazumevalna zmožnost in socializacija v etnično mešani okoljih. V: *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost*

- dvojezičnih modelov izobraževanja v etnično mešanih okoljih Slovenije*. Ur. L. Čok. UP, ZRS Koper, Zgodovinsko društvo za Južno Primorsko, Založba Annales, 51–64.
- Nečak Lük, A., 2010. Iz preteklosti v prihodnost: pol stoletja dvojezičnega šolstva v Prekmurju. V: Herman, J. in Sabo, T. (ur.). *Drug z drugim : ob 50-letnici dvojezičnega šolstva na narodnostno mešanem območju v Prekmurju = Együtt egymásért : a kétnyelvű oktatás 50. évfordulója a nemzetiségileg vegyesen lakott Muravidéken*. Lendava/Lendva: Dvojezični vzgojno-izobraževalni zavodi na narodnostno mešanem območju v Prekmurju = A kétnyelvű nevelő-oktató intézetek a nemzetiségileg vegyesen lakott Muravidéken, 14–27.
- Nečak Lük, A., 2013. Model dvojezične vzgoje in izobraževanja na s Slovenci in Madžari poseljenem območju Prekmurja, sodi med dvosmerne modele ohranjanja dveh jezikov in kultur : uvod = A Muravidék szlovénok és magyarok által lakott, nemzetiségileg vegyesen lakott területi. V: M. Pismanjak (ur.), *Priročnik za učitelje dvojezičnih šol v Prekmurju = Kézikönyv a muravidéki kétnyelvű iskolák pedagógusai számára*. Lendava/Lendva: Zavod za kulturo madžarske narodnosti/Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 16–17.
- Novak Lukanovič, S., 2011. Language education and workplace. V *Multilingualism in the knowledge economy: labour markets revisited, and corporate social responsibility: fourth EUNoM symposium 14–15 November 2011*, (str. 13). Belfast: Queen's University.
- Odločba ustavnega sodišča Republike Slovenije 1998. U-I-94/96, 22. oktober 1998, <http://odlocitve.us-rs.si/documents/5d/0d/u-i-94-962.pdf>.
- Odločba ustavnega sodišča Republike Slovenije 1998. U-I-94/96, 22. oktober 1998, <http://odlocitve.us-rs.si/documents/5d/0d/u-i-94-962.pdf>.
- Ostaneč, F., 1970. Manjšinske šole na slovenskem ozemlju. V: V. Schmidt, V. Melik, in F. Ostaneč (ur.), *Osnovna šola na Slovenskem 1869-1969*. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, 629–640.
- Pogodba o prijateljstvu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko, 1993. Uradni list RS, MP, št. 6/93.
- Poročilo o izvajanju akcijskih načrtov za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost, sprejetih na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018, za leto 2016, 2017. Medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije, 61400-1/2017/4, 8. junij 2017, http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/slovenski_jezik/2017/Porocilo-2016.pdf (dostop 8. junij 2018).
- Poročilo o izvedbi načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2016, 2017. Vlada Republike Slovenije, št. 61400-2/2015/26.
- Rudaš, J., Kolláth, A., 2017. Model dvojezičnega pouka v Prekmurju in slovar kot didaktični pripomoček. *Slovenščina* 2.0, 2, 64–84. DOI: <http://dx.doi.org/10.4312/slo2.0.2017.2.64-84>.
- Statut Mestne Občine Lendava, 2010. Uradni list Republike Slovenije, št. 26/1999, 119/2000, 69/2002, 55/2010, 75/2010.
- Statut Občine Dobrovnik, 2007. Uradni list Republike Slovenije, št. 35/2007.
- Statut Občine Hodoš, 2011. Uradni list Republike Slovenije, št. 84/2011.
- Statut Občine Moravske Toplice, 2014. Uradni list Republike Slovenije, št. 35/2014.
- Statut Občine Šalovci, 2006. Uradni list Republike Slovenije, št. 38/2006.
- Šiftar, V., 1996. Sosedstvo s Porabjem. V: *Sodelovanje ob meji, knjižničarski dan, Murska Sobota*, 28. oktober 1994. Murska Sobota.
- Škerl Kramberger, U., 2018. Madžari v Prekmurju si želijo šol, kot jih imajo Italijani na Obali, *Dnevnik*, 3. april 2018, <https://www.dnevnik.si/1042817079/Slovenija/madzari-v-prekmurju-si-zelijo-sol-kot-jih-imajo-italijani-na-obali>.
- Verdoodt, A. F., 1998. The Demography of Language. V: *The Handbook of Sociolinguistics*. Coulmas, Florian (ur.). Blackwell Publishing, 1998. Blackwell Reference Online. 28 December 2007,

http://www.blackwellreference.com/subscriber/tocnode?id=g9780631211938_chunk_g97806312119384

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj).

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, Ur. l. RS, št. 35/01, 102/07.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, 2018. Ur. l. RS, št. 35/2001, 102/2007–ZOsn-F in 11/18.

Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih, 2014. Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/00, 7/07 in 8/14.

Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin, 1998. Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 4/98.

Zakon o ratifikaciji sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, 1993. Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 6/93.

Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih (Ur. l. RS, št. 65/94, 71/17 – ZFO-1C)

PRILOGA

**Pomen dvojezične šole za ohranjanje vitalnosti madžarske narodne skupnosti/
A kétnyelvű oktatás jelentősége a magyar nemzeti közösség vitalitásának
megőrzésében**

strokovno-razvojna naloga / szakmai fejlesztési feladat

VPRAŠALNIK/KÉRDŐÍV

Financer/ *Finanszírozza*: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport/a Szlovén Köztársaság Oktatási, Tudományos- és Sport Minisztériuma

Izvajalci/A kutatást végzik: dr. Mojca Medvešek, dr. Sonja Novak Lukanović, dr. Katalin Munda Hirnök, dr. Attila Kovács

V okviru strokovno razvojne naloge *Pomen dvojezične šole za ohranjanje vitalnosti madžarske narodne skupnosti* izvajamo raziskavo med učenci dvojezičnih osnovnih šol v Prekmurju in njihovimi starši. S sodelovanjem v raziskavi (izpolnitev ankete) raziskovalcem daste soglasje, da uporabijo vaše odgovore kot del raziskovalnih podatkov. Zbrani podatki se bodo uporabljali izključno v raziskovalne namene. Ne zanima nas identiteta osebe, ki je izpolnila vprašalnik. Prosimo vas, da na vprašalnik ne pišete svojega imena.

A kétnyelvű oktatás jelentősége a magyar nemzeti közösség vitalitásának megőrzésében szakmai fejlesztési feladat keretében kutatást végzünk a muravidéki kétnyelvű általános iskolák tanulói, valamint szüleik körében. **A kutatásban való részvételükkel (a Kérdőív kitöltésével) felhatalmazzák a kutatókat, hogy a válaszaikat a kutatás adatbázisának részeként felhasználják. A gyűjtött adatokat természetesen csak kutatási célokra használjuk fel. Nem foglalkozunk az adatközlők identitásával; ezért kérjük Önöket, hogy a Kérdőívre NE ÍRJÁK RÁ A NEVÜKET!**

1 – učenci/tanulók

Ljubljana, 2018

1. Spol/Nem: 1 – moški/férfi 2 – ženski/nő

2. Kateri razred osnovne šole obiskuješ?/ *Hányadikos vagy?*

- a) 7. razred/7. osztályos
- b) 8. razred/8. osztályos
- c) 9. razred/9. osztályos

3. KRAJ tvojega prebivališča je ... / *Állandó lakóhelyed...* _____

4. V kraju tvojega stalnega prebivališča živiš.../ *Állandó lakóhelyeden élsz ...*

- a) od rojstva/a születésedtől kezdve
 - b) v kraj tvojega stalnega prebivališča si se preselil iz (navedi kraj oz. državo prejšnjega prebivališča):/ *Állandó lakhelyedre úgy költöztél át (add meg az előző lakóhelyedet – települést vagy országot):*
- _____

5. Tvoj materni oziroma prvi jezik je.../ *Anyanyelved, illetve első nyelved...*

(Materni oz. prvi jezik je jezik, ki si ga govoril v zgodnjem otroštvu. Lahko imaš dva materna oz. prva jezika./ *Az anyanyelv vagy első nyelv az a nyelv, amelyet korai gyerekkorod óta beszélsz. Lehet két anyanyelved/első nyelved is.*)

- a) slovenski jezik/szlovén nyelv
- b) madžarski jezik/magyar nyelv
- c) slovenski in madžarski jezik/szlovén és magyar nyelv
- d) madžarski in slovenski jezik/magyar és szlovén nyelv
- e) drugi jezik(i)/más nyelv(ek): _____

6. Kako bi opredelil svojo narodno pripadnost?/ *Hogyan definiálnád saját nemzetiségi (nemzeti) hovatartozásodat?*

- a) slovenska/szlovén
- b) madžarska/magyar
- c) slovenska in madžarska/szlovén és magyar
- d) madžarska in slovenska/magyar és szlovén
- e) druga narodna pripadnost/más nemzeti hovatartozás: _____
- f) sem narodno neopredeljen/nincs nemzeti hovatartozásom
- g) na to vprašanje ne želim odgovoriti/erre a kérdésre nem kívánok válaszolni

7. Katere jezike govoriš doma? (Obkroži ustrezno številko.)/ Milyen nyelven beszélsz otthon?
 (Karikázd be a megfelelő számot!)

	samo slovensko/ csak szlovénul	večinoma slovensko/ többnyire szlovénul	oba jezika (slov. in madž.) enako/ mindkét nyelven, azonos arányban	samo madžarsko/ csak magyarul	večinoma madžarsko / többnyire magyarul	drug jezik/ más nyelven	ni sogovorca /nincs beszélge- tőtárs
a) z mamó / édesanyáddal	1	2	3	4	5	6	7
b) z očetom/ édesapáddal	1	2	3	4	5	6	7
c) z brati oz. sestrami/ testvéreiddel	1	2	3	4	5	6	7
d) z dedkom (maminim očetom)/ nagyapáddal (anyukád apjával)	1	2	3	4	5	6	7
e) z babico (mamino mamo)/ nagyanyáddal (anyukád anyjával)	1	2	3	4	5	6	7
f) z dedkom (očetovim očetom) /nagyapáddal (apukád apjával)	1	2	3	4	5	6	7
g) z babico (očetovo mamo) /nagyanyáddal (apukád anyjával)	1	2	3	4	5	6	7
h) z drugimi sorodniki/ a többi rokonnal	1	2	3	4	5	6	7

8. Kateri jezik govoriš zunaj doma, na narodno mešanem območju?/Milyen nyelven beszélsz az otthonodon kívül a nemzetiségileg vegyesen lakott területen?

	samo slovensko/ csak szlovénul	večinoma slovensko/ többnyire szlovénul	oba jezika (slov. in madž.) enako/ mindkét nyelven, azonos arányban	samo madžarsko/ csak magyarul	večinoma madžarsko/ többnyire magyarul	drug jezik/ más nyelven	ni sogovorca /nincs beszélgető-társ
a) v šoli/ az iskolában	1	2	3	4	5	6	7
b) v cerkvi/ a templomban	1	2	3	4	5	6	7
c) v trgovini/ a boltban	1	2	3	4	5	6	7
d) na pošti/ a postán	1	2	3	4	5	6	7
e) pri zdravniku/ az orvosnál	1	2	3	4	5	6	7
f) v društvu (kulturnem, športnem, itd.)/ az egyesületekben (kulturális, sport stb.)	1	2	3	4	5	6	7

9. Katere jezike se poleg slovenščine 1 še učiš v šoli? (Obkroži ustrezne odgovore)/ Milyen nyelvet tanulsz az iskolában a szlovén 1-en kívül? (Karikázd be a megfelelő választ)

- a) madžarščino 1 (prvi jezik) / magyar I (első nyelv)
- b) madžarščino 2 (drugi jezik) / magyar II (második nyelv)
- a) slovenščino HOP (hkratno opismenjevanje) / szlovén nyelv PÍOT (a két nyelv egyidejű, párhuzamos oktatása)
- b) madžarščino HOP (hkratno opismenjevanje) / magyar nyelv PÍOT (a két nyelv egyidejű, párhuzamos oktatása)
- c) angleščino / angol
- d) nemščino / német
- e) drug jezik / más nyelv(ek): _____

10. Kako ocenjuješ svoje znanje madžarskega jezika? Obkroži ustrezno številko./Hogyan értékeled saját magyar nyelvtudásodat? (Karikázd be a megfelelő számot!)

	zelo dobro/ nagyon jól	dobro/ jól	niti dobro niti slabo/se nem jól, se nem rosszul	slabo/ rosszul	zelo slabo/ nagyon rosszul
a) razumem/értek	5	4	3	2	1
b) govorim/beszélek	5	4	3	2	1
c) berem/olvasok	5	4	3	2	1
d) pišem/írok	5	4	3	2	1

11. Kako ocenjuješ svoje znanje slovenskega jezika? (Obkroži ustrezno številko.)/Hogyan értékeled saját szlovén nyelvtudásodat? (Karikázd be a megfelelő számot!)

	zelo dobro/ nagyon jól	dobro/ jól	niti dobro niti slabo/se nem jól, se nem rosszul	slabo/ rosszul	zelo slabo/ nagyon rosszul
a) razumem/értek	5	4	3	2	1
b) govorim/beszélek	5	4	3	2	1
c) berem/olvasok	5	4	3	2	1
d) pišem/írok	5	4	3	2	1

12. Kako bi na lestvici od 1 do 5 ocenil svoje znanje jezikov? (Obkroži ustrezno oceno.)/Hogyan értékeled saját nyelvtudásodat az ötfokú skálán? (Karikázd be a megfelelő számot.)

	zelo dobro/ nagyon jó				zelo slabo/ nagyon rossz
a) slovenski jezik/szlovén nyelv	5	4	3	2	1
b) madžarski jezik/magyar nyelv	5	4	3	2	1
c) angleški jezik/angol nyelv	5	4	3	2	1
d) nemški jezik/német nyelv	5	4	3	2	1
e) drug jezik/más nyelv: _____	5	4	3	2	1

13. V katerem jeziku naj bi po tvojem mnenju potekal pouk v šoli?/ Véleményed szerint milyen nyelven tanítsanak az iskolában?

- Tako kot je zdaj, je zelo dobro in učinkovito./ Legyen úgy mint most, mert ez jó és hatékony.
- Bolje bi bilo, če bi bil pouk pri vseh predmetih samo v slovenskem jeziku, madžarščino pa bi se vsi učili samo kot predmet./ Jobb lenne, ha az összes tantárgyat csak szlovénul tanulnánk, a magyar nyelvet pedig mindannyian csak tantárgyként tanulnánk.
- Bolje bi bilo, če bi bil pouk pri vseh predmetih samo v slovenskem jeziku, madžarščino pa bi se učili kot predmet samo tisti, ki si to želijo./ Jobb lenne, ha az összes tantárgyat csak szlovénul tanulnánk, a magyar nyelvet pedig csak azok tanulnák tantárgyként, akik szeretnék.
- Bolje bi bilo, če bi bil pouk pri vseh predmetih samo v madžarskem jeziku, slovenščino pa bi se učili kot predmet./ Jobb lenne, ha az összes tantárgyat csak magyar nyelven tanulnánk, a szlovén nyelvet pedig csak tantárgyként.

14. Spodaj so navedene trditve o pomenu znanja madžarskega jezika. Oцени, prosim, kako se strinjaš s posamezno trditvijo. (Pri oceni uporabi lestvico, kjer 5 pomeni, da se s trditvijo popolnoma strinjaš in 1, da se s trditvijo sploh ne strinjaš. Obkroži ustrezno število.)/A következő táblázatban állításokat találsz a magyar nyelv tudásának jelentőségéről. Kérjük, döntsd el, melyik állítással mennyire értesz egyet! (Az osztályozásnál használd az ötfokú skálát, amelyben az 5 azt jelenti, hogy az állítással teljesen egyetértesz, az 1 pedig azt, hogy egyáltalán nem értesz vele egyet. Karikázd be a megfelelő számot!)

	popolnoma se strinjам/ teljesen egyetértek	v glavnem se strinjам/ lényegében egyetértek	niti se strinjам niti se ne strinjам/ egyét is értek meg nem is	v glavnem se strinjам/ lényegében nem értek egyet	sploh se ne strinjам/ egyáltalán nem értek egyet
a) Znanje madžarskega jezika mi odpira več možnosti za zaposlitev./A magyar nyelv tudása több lehetőséget nyújt neked az elhelyezkedésben.	5	4	3	2	1
b) Za Slovence na narodno mešanem območju ni potrebno, da se naučijo madžarskega jezika./A nemzetiségileg vegyesen lakott területen élő szlovének számára nem fontos a magyar nyelv tudása.	5	4	3	2	1
c) Znanje madžarskega jezika mi omogoča prijateljevanje z Madžari./A magyar nyelv tudása lehetővé teszi számomra a magyarokkal való barátkozást.	5	4	3	2	1
d) Znanje madžarskega jezika, ki ga dobim v šoli mi omogoča nadaljevanje šolanja na Madžarskem./Az iskolában megszerzett magyar nyelvi tudás lehetővé teszi számomra a magyarországi továbbtanulást.	5	4	3	2	1
e) Znanje madžarskega jezika prispeva k ohranjanju jezikovne in kulturne tradicije moje družine./A magyar nyelv tudása hozzájárul a családom nyelvi és kulturális hagyományainak megőrzéséhez.	5	4	3	2	1
f) Znanje madžarskega jezika mi omogoča razumevanje in spremljanje kulture mojega okolja./A magyar nyelv tudása lehetővé teszi számomra környezetem kultúrájának megértését és elfogadását.	5	4	3	2	1
g) Znanje madžarskega jezika je potrebno za ohranjanje etnične identitete pripadnikov madžarske narodne manjšine./A magyar nyelv tudása szükséges a magyar nemzeti közösség tagjai etnikai identitásának megőrzéséhez.	5	4	3	2	1
h) Madžarski jezik uporabljam na različnih področjih zunaj šole./A magyar nyelvet az iskolán kívül is használok különböző területeken.	5	4	3	2	1
i) Zaradi znanja madžarskega jezika bom lahko dobil boljšo službo./A magyar nyelv tudásával jobb munkát kaphatok.	5	4	3	2	1
j) Namesto madžarsčine bi se raje učil kakšen drug tuj jezik./A magyar helyett szívesebben tanulnék valamilyen más idegen nyelvet.	5	4	3	2	1

15. Spodaj so navedene trditve o pomenu jezikov in o pomenu šole, ki jo obiskuješ. Oцени, prosim, kako se strinjaš s posamezno trditvijo. (Pri oceni uporabi lestvico, kjer 5 pomeni, da se s trditvijo popolnoma strinjaš in 1, da se s trditvijo sploh ne strinjaš. Obkroži ustrezno številko.)/ A következő táblázatban állításokat találsz a nyelv és az iskola jelentőségéről. Kérjük, dönts el, melyik állítással mennyire értesz egyet! (Az osztályozásnál használd az ötfokú skálát, amelyben az 5 azt jelenti, hogy az állítással teljesen egyetértesz, az 1 pedig azt, hogy egyáltalán nem értesz vele egyet. Karikázd be a megfelelő számot!)

	popolnoma se strinjам/ teljesen egyetértek	V glavnem se strinjам/ lénye- gében egyetértek	niti se strinjам ni se ne strinjам/egyet is értek meg nem is	V glavnem se ne strinjам/ lényegében nem értek egyet	sploh se ne strinjам/ egyáltalán nem értek egyet
a) Slovenski otroci se v šoli radi učijo madžarski jezik./ A szlovén gyerekek az iskolában szívesen tanulják a magyar nyelvet.	5	4	3	2	1
b) Madžarski otroci se v šoli radi učijo slovenski jezik./ A magyar gyerekek az iskolában szívesen tanulják a szlovén nyelvet.	5	4	3	2	1
c) Šola mi daje dovolj znanja za nadaljevanje šolanja kjerkoli v Sloveniji./ Az iskola elegendő tudást biztosít számomra tanulmányaim folytatásához Szlovéniában.	5	4	3	2	1
d) Učitelji dobro obvladajo madžarski jezik./ A tanítók jól tudnak magyarul.	5	4	3	2	1
e) V šoli bi morali imeti več ur slovenskega jezika./ Az iskolában több órában kellene tanítani a szlovén nyelvet.	5	4	3	2	1
f) Madžarski otroci se v šoli radi učijo madžarski jezik./ A magyar gyerekek az iskolában szívesen tanulják a magyar nyelvet.	5	4	3	2	1
g) Učenje tujega jezika (npr. angleškega, nemškega jezika itd.) je bolj pomembno kot učenje madžarskega jezika./ Az idegen nyelv tanulása (pl. német, angol stb.) fontosabb, mint a magyar nyelv tanulása.	5	4	3	2	1
h) Učenje več jezikov v šoli mi povzroča težave./ Több nyelv tanulása nehézségeket okoz számomra.	5	4	3	2	1
i) Slovenski otroci se v šoli radi učijo slovenski jezik./ A szlovén gyerekek az iskolában szívesen tanulják a szlovén nyelvet.	5	4	3	2	1
j) Učitelji dobro obvladajo slovenski jezik./ A tanítók jól tudnak szlovénul.	5	4	3	2	1
k) V šoli bi morali imeti več ur madžarskega jezika./ Az iskolában több órában kellene tanítani a magyar nyelvet.	5	4	3	2	1

HVALA ZA SODELOVANJE!
KÖSZÖNJÜK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉST!

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

Pomen dvojezične šole za ohranjanje vitalnosti madžarske narodne skupnosti/ A kétnyelvű oktatás jelentősége a magyar nemzeti közösség vitalitásának megőrzésében

strokovno-razvojna naloga / szakmai fejlesztési feladat

VPRAŠALNIK/KÉRDŐÍV

Financer/*Finanszírozza*: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport/a Szlovén Köztársaság Oktatási, Tudományos- és Sport Minisztériuma

Izvajalci/ A kutatást végzik: dr. Mojca Medvešek, dr. Sonja Novak Lukanović, dr. Katalin Munda Hirnök, dr. Attila Kovács

V okviru strokovno razvojne naloge *Pomen dvojezične šole za ohranjanje vitalnosti madžarske narodne skupnosti* izvajamo raziskavo med učenci dvojezičnih osnovnih šol v Prekmurju in njihovimi starši. S sodelovanjem v raziskavi (izpolnitev ankete) raziskovalcem daste soglasje, da uporabijo vaše odgovore kot del raziskovalnih podatkov. Zbrani podatki se bodo uporabljali izključno v raziskovalne namene. Ne zanima nas identiteta osebe, ki je izpolnila vprašalnik. Prosimo vas, da na vprašalnik ne pišete svojega imena.

A kétnyelvű oktatás jelentősége a magyar nemzeti közösség vitalitásának megőrzésében szakmai fejlesztési feladat keretében kutatást végzünk a muravidéki kétnyelvű általános iskolák tanulói, valamint szülei körében. **A kutatásban való részvételükkel (a Kérdőív kitöltésével) felhatalmazzák a kutatókat, hogy a válaszaikat a kutatás adatbázisának részeként felhasználják. A gyűjtött adatokat természetesen csak kutatási célokra használjuk fel. Nem foglalkozunk az adatközlők identitásával; ezért kérjük Önöket, hogy a Kérdőívre NE ÍRJÁK RÁ A NEVÜKET!**

2 – starši/szülők

Ljubljana, 2018

6. Spol/Nem:

1 – moški/férfi

2 – ženski/nő

7. Letnica rojstva: / Születési év: _____

8. Kraj vašega stalnega prebivališča: / Állandó lakhelye (település):

9. V kraju vašega prebivališča živite /Állandó lakóhelyén él:

- c) od rojstva/a születésétől kezdve
d) v kraj vašega prebivališča ste se preselil iz (navedite kraj oz. državo prejšnjega prebivališča)/ Állandó lakhelyére úgy költözött át (adja meg az előző lakhelyét – települést vagy országot) : _____

10. Vaš materni jezik oziroma prvi jezik je... / Anyanyelve, illetve első nyelve... (Materni jezik je prvi jezik ali jezika, ki ste ga (ju) govorili v zgodnjem otroštvu./Az anyanyelv vagy első nyelv az a nyelv, amelyet korai gyerekkora óta beszél. Lehet két anyanyelve/első nyelve is.)

- f) slovenski jezik/szlovén nyelv
g) madžarski jezik/magyar nyelv
h) slovenski in madžarski jezik/szlovén és magyar nyelv
i) madžarski in slovenski jezik/magyar és szlovén nyelv
j) drugi jezik(i)/más nyelv(ek): _____

11. V katerem jeziku ali jezikih se pogovarjate v družini? (Označite z X ustrezen kvadrateg.) / Mely nyelven/nyelveken beszél leginkább a családban? (Tegyen X-et a megfelelő négyzetbe.)

	samo slovensko / csak szlovénul	večinoma slovensko/ többnyire szlovénul	oba jezika (slov. in madž.) enako/ mindkét nyelven, azonos arányban	večinoma madžarsko/ többnyire magyarul	samo madžarsko/ csak magyarul	drug jezik (napišite kateri)/ más nyelven (írja be melyiken)	nimam stikov/ nincs kapcsolat
a) z mamo / az édesanyjával	☐	☐	☐	☐	☐		☐
b) z očetom/ az édesapjával	☐	☐	☐	☐	☐		☐
c) s svojimi otroki/ gyermekeivel	☐	☐	☐	☐	☐		☐
d) z brati oz. sestrami/ testvéreivel	☐	☐	☐	☐	☐		☐
e) z drugimi sorodniki/ a többi rokonnal	☐	☐	☐	☐	☐		☐
f) s partnerjem, možem, ženo/ élettársával, férjével, feleségével	☐	☐	☐	☐	☐		☐

12. V katerem jeziku ali jezikih se pogovarjate izven družine, na narodno mešanem območju?
(Označite z X ustrezen kvadratik.) /**Milyen nyelven beszél az otthonán kívül a nemzetiségileg vegyesen lakott területen?** (Tegyen X-et a megfelelő négyzetbe.)

	samo slovensko/ <i>csak szlovénul</i>	večinoma slovensko/ <i>többszire szlovénul</i>	oba jezika (slov. in madž.) <i>enako/mindkét nyelven, azonos arányban</i>	večinoma madžarsko/ <i>többszire magyarul</i>	samo madžarsko/ <i>csak magyarul</i>	drug jezik (napišite kateri)/ <i>más nyelven (írja be melyiken)</i>
a) v šoli/ <i>az iskolában</i>	☐	☐	☐	☐	☐	
b) v vrtcu/az óvodában	☐	☐	☐	☐	☐	
c) na sodišču/a bíróságon	☐	☐	☐	☐	☐	
d) v cerkvi / a templomban	☐	☐	☐	☐	☐	
e) v trgovini / a boltban	☐	☐	☐	☐	☐	
f) na pošti / a postán	☐	☐	☐	☐	☐	
g) na upravni enoti/közigazgatási hivatalban	☐	☐	☐	☐	☐	
h) na delovnem mestu/a munkahelyen	☐	☐	☐	☐	☐	
i) pri zdravniku/orvosnál	☐	☐	☐	☐	☐	
j) v društvu (kulturnem, športnem itd.)/ az egyesületekben (kulturális, sport stb.)	☐	☐	☐	☐	☐	

**13. Kako ocenjujete svoje znanje madžarskega jezika? (Obkrožite ustrezno številko.)/Hogyan
értékeli saját magyar nyelvtudását? (Karikázza be a megfelelő számot.)**

	zelo dobro/ <i>nagyon jól</i>	dobro/ <i>jól</i>	niti dobro niti slabo/se <i>nem jól, se nem rosszul</i>	slabo/ <i>rosszul</i>	zelo slabo/ <i>nagyon rosszul</i>
a) razumem/érték	5	4	3	2	1
b) govorim/beszélek	5	4	3	2	1
c) berem/olvasok	5	4	3	2	1
d) pišem/írok	5	4	3	2	1

14. Kako ocenjujete svoje znanje slovenskega jezika? (Obkrožite ustrezno številko.) /Hogyan értékeli saját szlovén nyelvtudását? (Karikázza be a megfelelő számot.)

	zelo dobro/ nagyon jól	dobro/ jól	niti dobro niti slabo/se nem jól, se nem rosszul	slabo/ rosszul	zelo slabo/ nagyon rosszul
a) razumem/érték	5	4	3	2	1
b) govorim/beszélek	5	4	3	2	1
c) berem/olvasok	5	4	3	2	1
d) pišem/írok	5	4	3	2	1

15. Kako ocenjujete prisotnost madžarskega jezika v Prekmurju na narodno mešanem območju v javnem življenju (prireditve, obvestila, napisi, itd.)?/Hogyan értékeli a magyar nyelv jelenlétét a muravidéki nemzetiségileg vegyesen lakott terület közéletében (rendezvények, közlemények, feliratok, stb.)?

- a) Prisotnost madžarskega jezika je prevelika./A magyar nyelv jelenléte túl nagy.
- b) Prisotnost madžarskega jezika ravno pravšnja./A magyar nyelv jelenléte éppen megfelelő.
- c) Prisotnost madžarskega jezika je premajhna./A magyar nyelv jelenléte túl kicsi.
- d) Ne morem oceniti./Nem tudom megítélni.

16. Katere jezike ste se poleg slovenščine 1, še učili v šoli? /Milyen nyelveket tanult az iskolában a szlovén 1-en kívül?

	osnovna šola / általános iskola	srednja šola / középiskola	fakulteta / főiskola, egyetem	nisem se učil/ nem tanultam
a) madžarščina 1 (prvi jezik)/ magyar 1 (első nyelv)	1	2	3	4
b) madžarščina 2 (drugi jezik) / magyar 2 (második nyelv)	1	2	3	4
c) angleščina / angol nyelv	1	2	3	4
d) nemščina / német nyelv	1	2	3	4
e) drug jezik (napišite kateri) / más nyelv (írja be) _____	1	2	3	4

17. Ali menite, da je sedanja oblika dvojezičnega šolstva na narodnostno mešanem območju Prekmurja ustrezna in kakovostna?/Az Ön véleménye szerint a kétnyelvű oktatás jelenlegi formája a muravidéki nemzetiségileg vegyesen lakott területen megfelelő és jó minőségű?

- a) da / igen
- b) ne / nem
- c) ne vem / nem tudom

12a. Prosimo vas, da utemeljite odgovor:/Kérjük, indokolja meg választát:

18. Ali menite, da je na navedenih področjih preveč, ravno prav ali premalo dejanske rabe madžarskega jezika?/Véleménye szerint a felsorolt területeken a magyar nyelvhasználat lehetősége túlzott, éppen megfelelő vagy kevés?

	preveč/ túlzott	ravno prav/ éppen megfelelő	premalo/ kevés	ne poznam/ nem ismerem
a) v šoli/az iskolában	1	2	3	4
b) v vrtcu/az óvodában	1	2	3	4
c) na sodišču/a bíróságon	1	2	3	4
d) v cerkvi/a templomban	1	2	3	4
e) v trgovini/a boltban	1	2	3	4
f) na pošti/a postán	1	2	3	4
g) v banki/a bankban	1	2	3	4
h) na delovnem mestu/ a munkahelyen	1	2	3	4
i) pri zdravniku/ az orvosnál	1	2	3	4
j) v kulturnem društvu/ a kulturális egyesületben	1	2	3	4

19. Navedli vam bomo nekaj trditev. Zanima nas, kakšno je vaše mnenje o posameznih trditvah. (Pri oceni uporabite lestvico, kjer 5 pomeni, da se s trditvijo popolnoma strinjate in 1, da se s trditvijo sploh ne strinjate. Obkrožite ustrezno številko.)/Felsorolunk néhány állítást. Kíváncsiak vagyunk, mit gondoltok. (Az osztályozásnál használja az ötfokú skálát, amelyben az 5 azt jelenti, hogy az állítással teljesen egyetért, az 1 pedig azt, hogy egyáltalán nem ért vele egyet.)

	popolnoma se strinjam/ teljesen egyetértek	v glavnem se strinjam/ lényegében egyetértek	niti se strinjam niti se ne strinjam/ egyet is értek meg nem is	v glavnem se ne strinjam/ lényegében nem értek egyet	sploh se ne strinjam/ egyáltalán nem értek egyet
a) Znanje madžarskega jezika odpira več možnosti za zaposlitev./ A magyar nyelv tudása több lehetőséget nyújt az elhelyezkedéshez.	5	4	3	2	1
b) Znanje madžarskega jezika mi omogoča prijateljevanje z Madžari./A magyar nyelv tudása lehetővé teszi számomra a magyarokkal való barátkozást.	5	4	3	2	1
c) Znanje madžarskega jezika, ki ga otroci dobijo v šoli jim omogoča nadaljevanje šolanja na Madžarskem./ A gyermekek iskolában megszerzett magyar nyelvi tudása lehetővé teszi számukra a magyarországi továbbtanulást.	5	4	3	2	1
d) Znanje madžarskega jezika omogoča razumevanje in spremljanje kulture mojega okolja./ A magyar nyelv tudása lehetővé teszi környezetem kultúrájának megértését és elfogadását.	5	4	3	2	1
e) Znanje madžarskega jezika je potrebno, da se posameznik čuti Madžara./A magyar nyelv tudása szükséges ahhoz, hogy valaki magyarnak érezze magát.	5	4	3	2	1
f) Za Slovence ni potrebno, da se naučijo madžarski jezik./A szlovéneknek nem szükséges, hogy megtanulják a magyar nyelvet.	5	4	3	2	1
g) Na narodno mešanem območju je prav, da so vse šole dvojezične./Helyes, hogy a nemzetiségileg vegyesen lakott területen minden iskola kétnyelvű.	5	4	3	2	1
h) Na narodno mešanem območju se v javnih ustanovah dosledno izvaja dvojezično poslovanje./A nemzetiségileg vegyesen lakott terület köztisztviselőiben következetesen végrehajtják a kétnyelvű ügyintézését.	5	4	3	2	1

20. Navedli vam bomo nekaj trditev o dvojezični šoli. Vi pa nam prosim povejte, v kolikšni meri se z njimi strinjate. (Pri oceni uporabite lestvico, kjer 5 pomeni, da se s trditvijo popolnoma strinjate in 1, da se s trditvijo sploh ne strinjate. Obkrožite ustrezno številko.)/**Felsorolunk néhány állítást a kétnyelvű iskoláról. Mondja meg, hogy milyen mértékben ért velük egyet.** (Az osztályozásnál használja az ötfokú skálát, amelyben az 5 azt jelenti, hogy az állítással teljesen egyetért, az 1 pedig azt, hogy egyáltalán nem ért vele egyet. Karikázza be a megfelelő számot.)

	popolnoma se strinjam/ teljesen egyetértek	v glavnem se strinjam/ lényegében egyetértek	nit se strinjam nit se ne strinjam/ egyet is értek meg nem is	v glavnem se ne strinjam/ lényegében nem értek egyet	sploh se ne strinjam/ egyáltalán nem értek egyet
a) Slovenski otroci se v šoli radi učijo madžarski jezik./A szlovén gyerekek az iskolában szívesen tanulják a magyar nyelvet.	5	4	3	2	1
b) Madžarski otroci se v šoli radi učijo slovenski jezik./A magyar gyerekek az iskolában szívesen tanulják a szlovén nyelvet.	5	4	3	2	1
c) Dvojezična šola daje dovolj znanja za nadaljnje šolanje v Sloveniji./A kétnyelvű iskola elegendő tudást nyújt a szlovéniai továbbtanuláshoz.	5	4	3	2	1
d) Učitelji dobro obvladajo madžarski jezik./A tanítók jól tudnak magyarul.	5	4	3	2	1
e) Bolje bi bilo, če bi se namesto madžarskega jezika učili več tujega jezika (npr. angleškega, nemškega jezika itd.)/Jobb lenne, ha a magyar nyelv helyett többet foglalkoznának az idegen nyelvekkel (pl. angol, német stb.)	5	4	3	2	1
f) Učitelji dobro obvladajo slovenski jezik./A tanítók jól tudnak szlovénul.	5	4	3	2	1
g) Otroci so v dvojezični šoli preobremenjeni./A gyerekek a kétnyelvű iskolában túlterheltek.	5	4	3	2	1

21. Kako bi na lestvici od 1 do 5 ocenil svoje znanje jezikov? Obkroži ustrezno oceno./Hogyan értékeli saját nyelvtudását az ötfokú skálán? Karikázza be a megfelelő számot!

	zelo dobro/nagyon jó				zelo slabo/ nagyon rossz
slovenski jezik/szlovén nyelv	5	4	3	2	1
madžarski jezik/magyar nyelv	5	4	3	2	1
angleški jezik/angol nyelv	5	4	3	2	1
nemški jezik/német nyelv	5	4	3	2	1
drug jezik/más nyelv:	5	4	3	2	1

22. Kakšen je vaš pogled na usodo madžarske narodne skupnosti v Sloveniji?/ Hogyan látja a magyar nemzeti közösség sorsát Szlovéniában?

- a) Številčno se bo okrepila./Létszámában növekedni fog.
- b) Ohranila se bo na današnji ravni./A mai szinten fog maradni.
- c) V prihodnosti bo izginila./A jövőben el fog tűnni.
- d) Praktično že izginja./Gyakorlatilag már eltűnőben van.
- e) Ne vem./Nem tudom.

23. Kako bi bilo treba, po vašem mnenju urediti učenje madžarskega jezika v šoli?/Véleménye szerint hogyan kellene rendezni a magyar nyelv tanítását az iskolában?

- a) Vsi učenci ne glede na narodnost, naj se obvezno učijo madžarski jezik./ Nemzetiségtől függetlenül minden tanuló kötelezően tanulja a magyar nyelvet.
- b) Madžarski jezik naj se obvezno učijo samo otroci madžarske narodnosti; Slovenci le, če to želijo./A magyar nyelvet kötelezően csak a magyar nemzetiségű gyerekek tanulják, a szlovének csak abban az esetben, ha szeretnék.

24. Kakšna je vaša narodna pripadnost?/Nemzetiségét tekintve Ön minek tartja magát?

- a) slovenska/szlovén
 - b) madžarska/magyar
 - c) slovensko-madžarska oz. madžarsko-slovenska/szlovén-magyar illetve magyar-szlovén
 - d) druga narodna pripadnost/más nemzeti hovatartozás:
-
- e) sem narodno neopredeljen/nincs nemzeti hovatartozásom
 - f) na to vprašanje ne želim odgovoriti/erre a kérdésre nem kívánok válaszolni

25. Stopnja dosežene izobrazbe?/Iskolai végzettsége

- a) osnovna šola/általános iskola
- b) 2 ali 3-letna strokovna šola/2 illetve 3 éves szakmunkásképző
- c) 4-letna srednja izobrazba/4 éves középiskola
- d) višja, visoka ali univerzitetna izobrazba/főiskola illetve egyetem
- e) drugo/más: _____

26. Kakšen je vaš status aktivnosti?/Milyen az Ön státusza?

- a) zaposlen/foglalkoztatott
- b) samozaposlen, s.p./önfoglalkoztatott, egyéni vállalkozó
- c) kmetovalec/mezőgazdasági termelő
- d) študent/egyetemista
- e) upokojenec/nyugdíjas
- f) brezposeln/munkanélküli
- g) drugo/más: _____

27. Dejavnost v kateri ste zaposleni/Mely területen dolgozik?

- a) državna uprava (upravne enote)/államigazgatás (közigazgatási hivatalok)
- b) javna uprava (šolstvo, zdravstvo, kultura, itd.)/közalkalmazott (oktatás, egészségügy, kultúra stb.)
- c) industrija/ipar
- d) storitve (trgovina, bančništvo, promet)/szolgáltatás (kereskedelem, bankszektor, közlekedés)
- e) gradbeništvo/építőipar
- f) kmetijstvo/mezőgazdaság
- g) drugo (vpišite)/más (írja be): _____

HVALA ZA SODELOVANJE!
KÖSZÖNJÜK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉST!